

Ulike KS modeller og hvordan disse kan brukes

Sigmund Engdal, Økonominettverk Vestland, 15. november 2022

Men først litt om
kommuneøkonomien mer generelt

2022 - Fra positivisme til usikkerhet på svært kort tid

Kommunal Rapport

PUBLISERT 18.01.2022 10:23

Kronår for skatteinntektene i Kommune-Norge

Ferske tall fra SSB viser at norske kommuner fikk inn skatt på 236,4 milliarder kroner i fjor. – Rått, sier seniorforsker i Telemarksforskning.

ME

» N

LILLEHAMMER
KOMMUNE

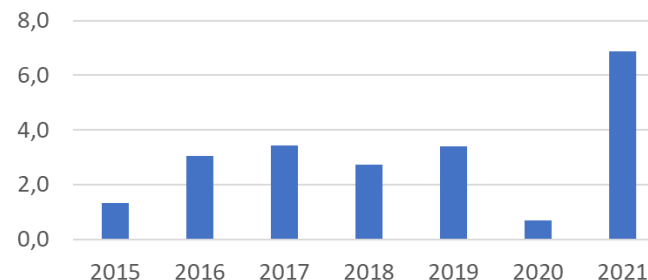
Kommuneøkonomien på rett veg

[Lytt til teksten](#)

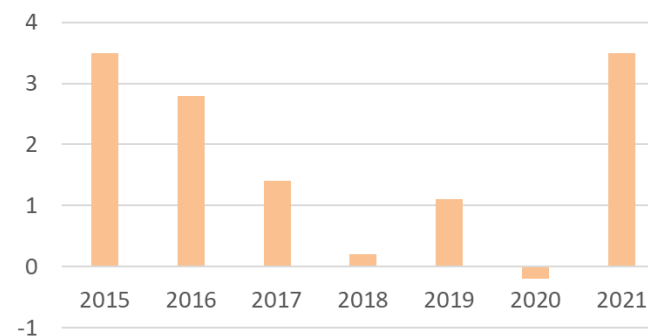
Årsresultatet for 2021 viser at Lillehammer kommune hadde et netto overskudd på 167,4 millioner kroner. Dette utgjør nærmere seks prosent av driftsinntektene i året som har gått, og ordfører Ingunn Trosholmen er meget godt fornøyd;

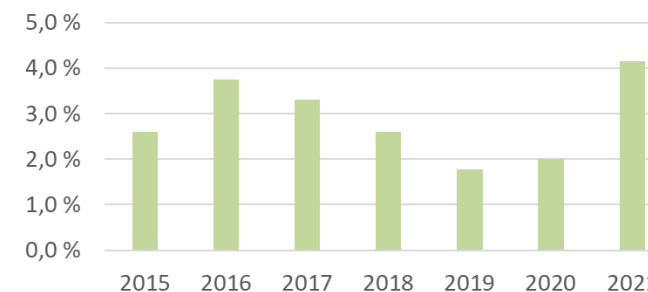
Faktisk skatteinnngang sammenlignet med anslaget i RNB, i pst

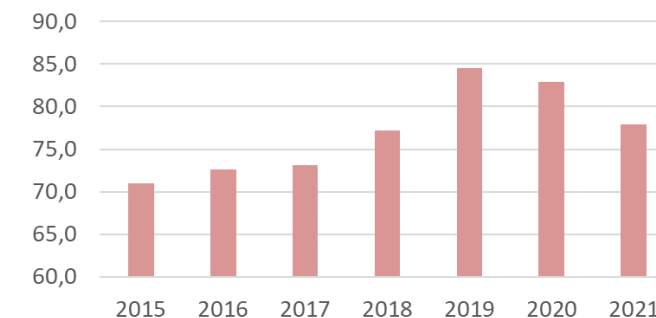
Reell endring i frie inntekter fra året før i pst

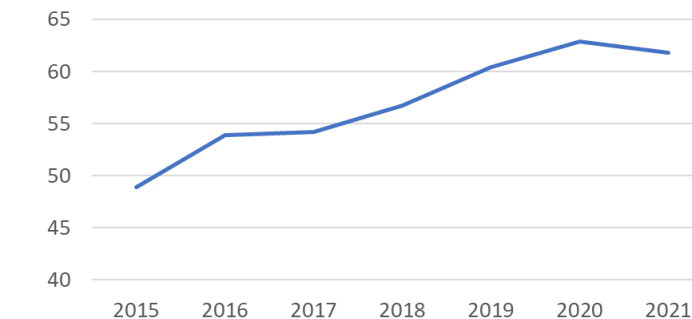
Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger – alle kommuner

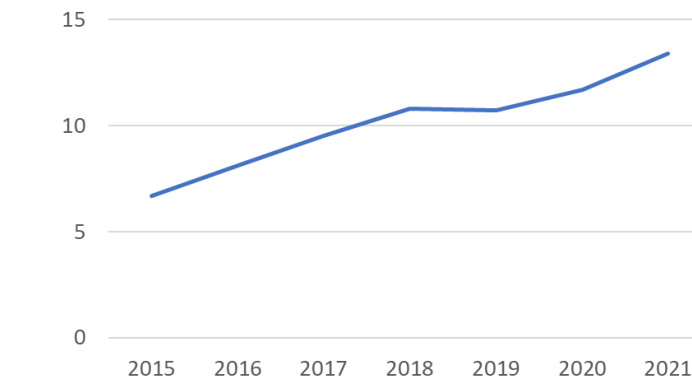
Brutto investeringsutgifter i mrd. kroner i 2021 priser

Renteeksponert gjeld i pst av driftsinntekter

Disposisjonsfond i pst av driftsinntekter

2022 - Fra positivisme til usikkerhet på svært kort tid

Kommunal Rapport

› PUBLISERT 18.01.2022 10:23

Kronår for skatteinntektene i Kommune-Norge

Ferske tall fra SSB viser at norske kommuner fikk inn skatt på 236,4 milliarder kroner i fjor. - Rått, sier seniorforsker i Telemarksforskning.

ME

› N

LILLEHAMMER
KOMMUNE

Kommuneøkonomien på rett veg

Lytt til teksten

Årsresultatet for 2021 viser at Lillehammer kommune hadde et netto overskudd på 167,4 millioner kroner. Dette utgjør nærmere seks prosent av driftsinntektene i året som har gått, og ordfører Ingunn Trosholmen er meget godt fornøyd;

24/02/2022 | 08:05 AM

Timeline: Russian forces invade Ukraine in 'full-scale war', 57 people killed

UKRAINE

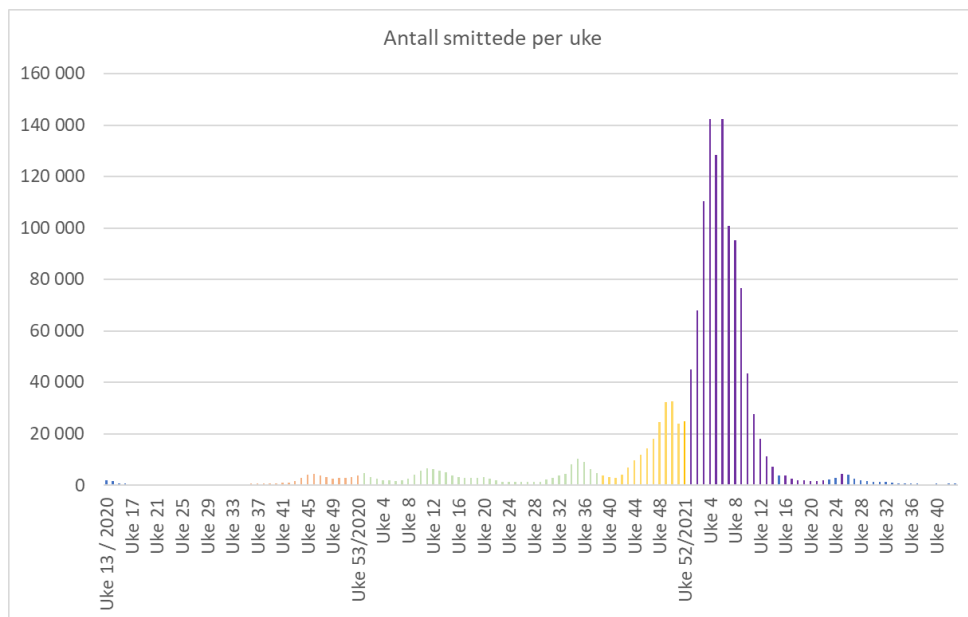
Ny prisrekord: Ti kroner per kilowatttime

Tirsdag morgen blir det satt ny prisrekord i store deler av Sør-Norge, og prisene kommer til å øke.

Prisøkningen på strøm etter nyttår skyldes i hovedsak tørrere og kaldere vær. Foto: Statnett

Samtidig med omslaget i verdensbildet var smitten som følge av covid-19 på sitt høyeste – Ennå usikkerhet om hvor mye av kommunenes ekstra utgifter staten vil kompensert

	Punktanslag for første halvår 2022	Kommunene i undersøkelsen
Ekstra utgifter		
Helse og omsorg	4,8 mrd. kroner	2,79 mrd. kroner
Vaksinasjon	0,6 mrd. kroner	0,37 mrd. kroner
Barnehage	0,6 mrd. kroner	0,42 mrd. kroner
Grunnskole	1,0 mrd. kroner	0,59 mrd. kroner
Øvrige tjenester fratrukket besparelser	0,3 mrd. kroner	0,19 mrd. kroner
	7,3 mrd. kroner	4,36 mrd. kroner
Inntektsbortfall		
Alle tjenester	0,15 mrd. kroner	0,09 mrd. kroner
Samlet	7,45 mrd. kroner	4,45 mrd. kroner

Stor mangel på arbeidskraft i Helse, pleie og omsorg, samt Bygg og anlegg

Publisert 18.05.2022 | Sist endret 18.05.2022

Norske virksomheter mangler 70.000 arbeidstakere

Yrkesgruppe	Mangel på arbeidskraft i tal på personer	Heilt arbeidslause og arbeidsøklarar på tiltak i april 2022
Ledere	600	2 500
Ingeniør- og ikt-fag	6 800	2 950
Undervisning	2 950	1 550
Akademiske yrker	1 600	1 000
Helse, pleie og omsorg	15 750	4 500
Barne- og ungdomsarbeid	400	2 900
Meglere og konsulenter	1 000	1 650
Kontorarbeid	2 350	5 600
Butikk- og salgsarbeid	5 750	7 300
Jordbruk, skogbruk og fiske	1 450	1 050
Bygg og anlegg	11 500	6 850
Industriarbeid	8 350	6 600
Reiseliv og transport	6 250	7 500
Serviceyrker og annet arbeid	5 450	8 150
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt		9 200
I alt	70 200	69 300

Entreprenøren sliter økonomisk, brannstasjonen kan bli forsinket: - Vi er bekymret

BYGGEPROSJEKT: Slik så fasaden i garasjedelen av den nye brannstasjonen ut for en måned siden. Dette blir garasjer for de største kjøretøyene GBI disponerer. Vaskehall samt garasjer for de mindre kjøretøyene blir liggende i en annen del av stasjonen. Foto: PER HÅKON PETTERSEN

RNB 2022 – effekten av ekstra prisvekst begynner å gjøre seg gjeldene

	RNB – 2022 effekt - kommuner
Skatteanslag	17,4 mrd. kroner
Trekk rammetilskudd – økt skatteinntang	-9,1 mrd. kroner
Oppjustering av deflator for 2022, anslag kommunenes andel av 5,4 mrd. kroner	- 4,4 mrd. kroner
Isolert effekt frie inntekter 2022	3,9 mrd. kroner
Kostnadsvekst etterslep fra 2021, Deflator ble om lag 1,0 prosentpoeng høyere enn anslag i nasjonalbudsjettet	KS anslag (kommunenes andel) – 3,7 mrd. kroner
Reell endring i frie inntekter 2022	0,2 mrd. kroner

Spørsmål stilt fra KS

Er oppjusteringen av pris- og lønnsveksten i 2022 tilstrekkelig? I utgangspunktet kommunesektorens risiko

Deflator for 2022 oppjustert i statsbudsjettet2023

Store forskjeller i strømprisen gir store forskjeller i deflator mellom ulike deler av landet

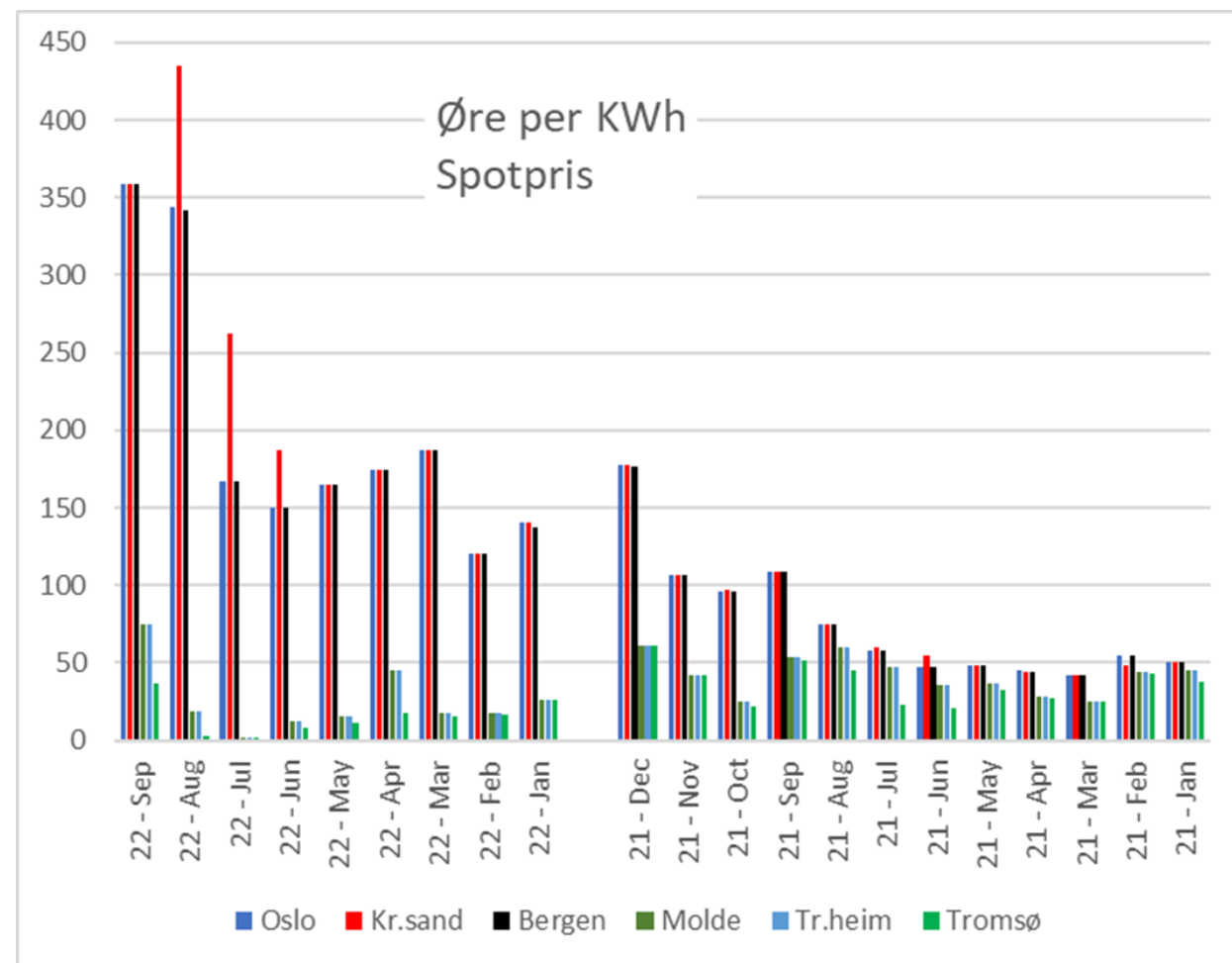
Kommunal deflator 2022,
5,3 prosent for landet

6,0 prosent i Vestfold og
Telemark, Agder og Rogaland

5,7 prosent i Oslo, Viken,
Innlandet og deler av Vestland

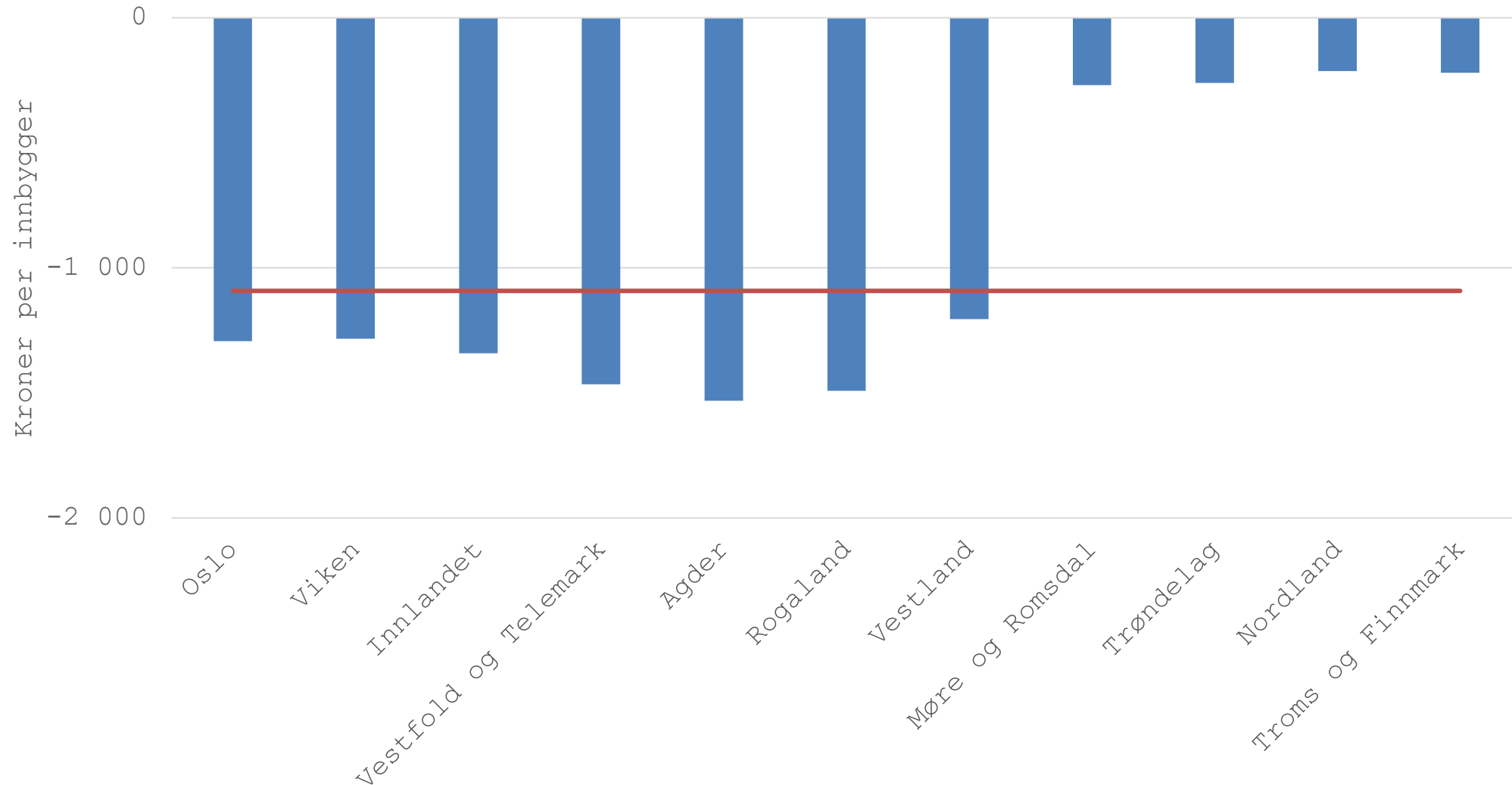
4,1 prosent i Møre og
Romsdal, Trøndelag og øvrige
Vestland

4,0 prosent i Nordland og
Troms og Finnmark

Kommunenes andel av redusert kjøpekraft i frie inntekter høsten 2022 anslås til 5,9 mrd. kroner. Slår ulikt ut for kommunene i ulike deler av landet

Er anslått lønns- og prisvekst i 2022 på 5,3 prosent for lavt?

Kraftig kostnadssprekk etter RNB

Prisveksten i Norge og de fleste andre land har økt markert gjennom dette året. Regjeringen har i tidligere meldinger, i likhet med mange andre, undervurdert prisveksten i år.

Med utgangspunkt i den tradisjonelle metoden og SSBs siste makroøkonomiske prognose, får vi et anslag på deflatoren (som inkluderer lønnskostnadene) i 2022 på 4,8 prosent. Hvis vi justerer for betydningen av strømstøtten hittil i år samt korrigerer for at økningen i byggekostnadene har større betydning for kommunesektoren enn for husholdningene, blir vekstanslaget for deflatoren **6,3 prosent.**

Kan uforutsett skattevekst bidra til å dempe effekten av økt prisvekst i 2022?

Tall i mill. kroner	sep.22	sep.21	Endring sept 2021 - 2022	sep.20	Endring sept 2020 - 2021
Skatteinnfang som vedr. inneværende skatteår	123 074	122 450	623	106 662	15 789
Skatteinnfang som gjelder foregående år	45 879	31 180	14 699	29 563	1 617
Øvrige poster	-3 440	-3 263	-177	-3 459	196
SUM SKATTEINNGANG PER SEPTEMBER	165 512	150 367	15 145	132 765	17 602
Anslag skattevekst for hele året			15 225		

Fra skattedirektoratets månedsbrev fra september 2022

	Kommune	Fylke	Stat	Folketrygd
Foreløpige fordelingsstall inntektsåret 2021	33,15 %	6,80 %	32,35 %	27,70 %
Prognose korrigerede fordelingsstall inntektsåret 2021	34,38 %	7,15 %	32,36 %	26,11 %
Endring	1,23 %	0,35 %	0,01 %	-1,59 %

Anslag for netto driftsresultat fra 101 kommuner: Ned fra 4,1 prosent i 2021 til -0,9 prosent i 2022, gitt at det ikke kommer korona-kompensasjon

NYHETER | ØKONOMI

Kommunedirektør Harald Danielsen i Arendal forventer at kommunen blir kompensert for koronautgiftene den har hatt i år, men har er ikke trygg på at han blir hørt.

Foto: Agnar Kaarba

PUBLISERT 03.11.2022 08:27

Kommuner tar av fond for å dekke koronautgifter

Usikkerhet om koronakompensasjon gjør at flere kommuner nå ser seg nødt til å dekke pandemikostnadene med oppsparte midler fra disposisjonsfond.

ELIN SVENDSEN
917 34 715

MER OM

NYHETER | ØKONOMI

SV vil bruke 5,6 milliarder mer i kommunesektoren

	Nivå 2021	Anslag 2022
101 kommuner	4,1 prosent	-0,9 prosent
8 fylkeskommuner	6,2 prosent	3,6 prosent

Kilde: KS (2022)

Kommuneproposisjonen 2023 – en forvarsel om trendskitte i kommuneøkonomien

Prop. 110 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Kommuneproposisjonen 2023

Reell endring frie inntekter 2022
Ekstraordinær skattevekst trekkes inn

+ 0,2 mrd. kroner
- 2,3 mrd. kroner

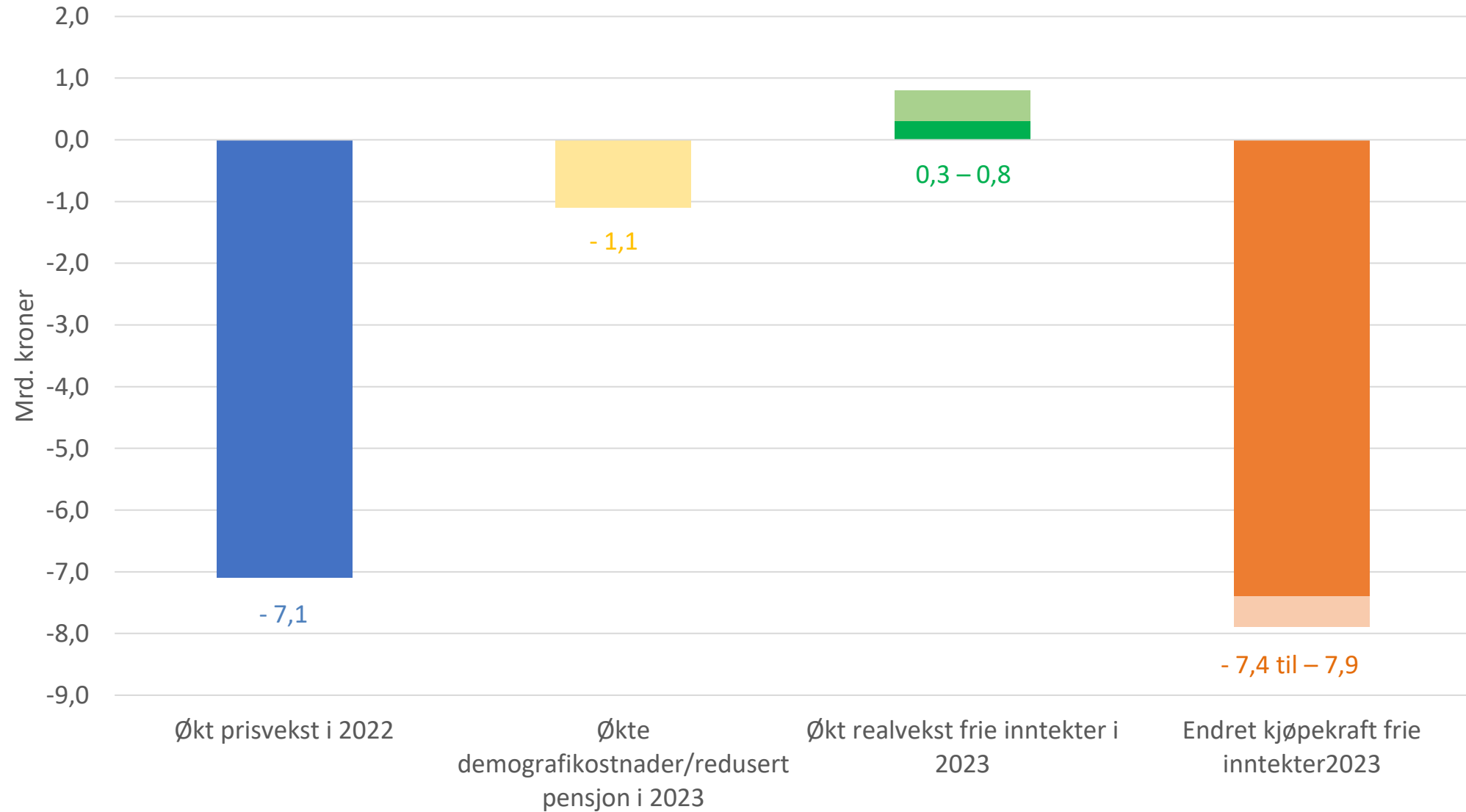
Realvekst 2023 (herav demografi 0,9 mrd. kroner)

+ 1,2 – 1,5 mrd. kroner

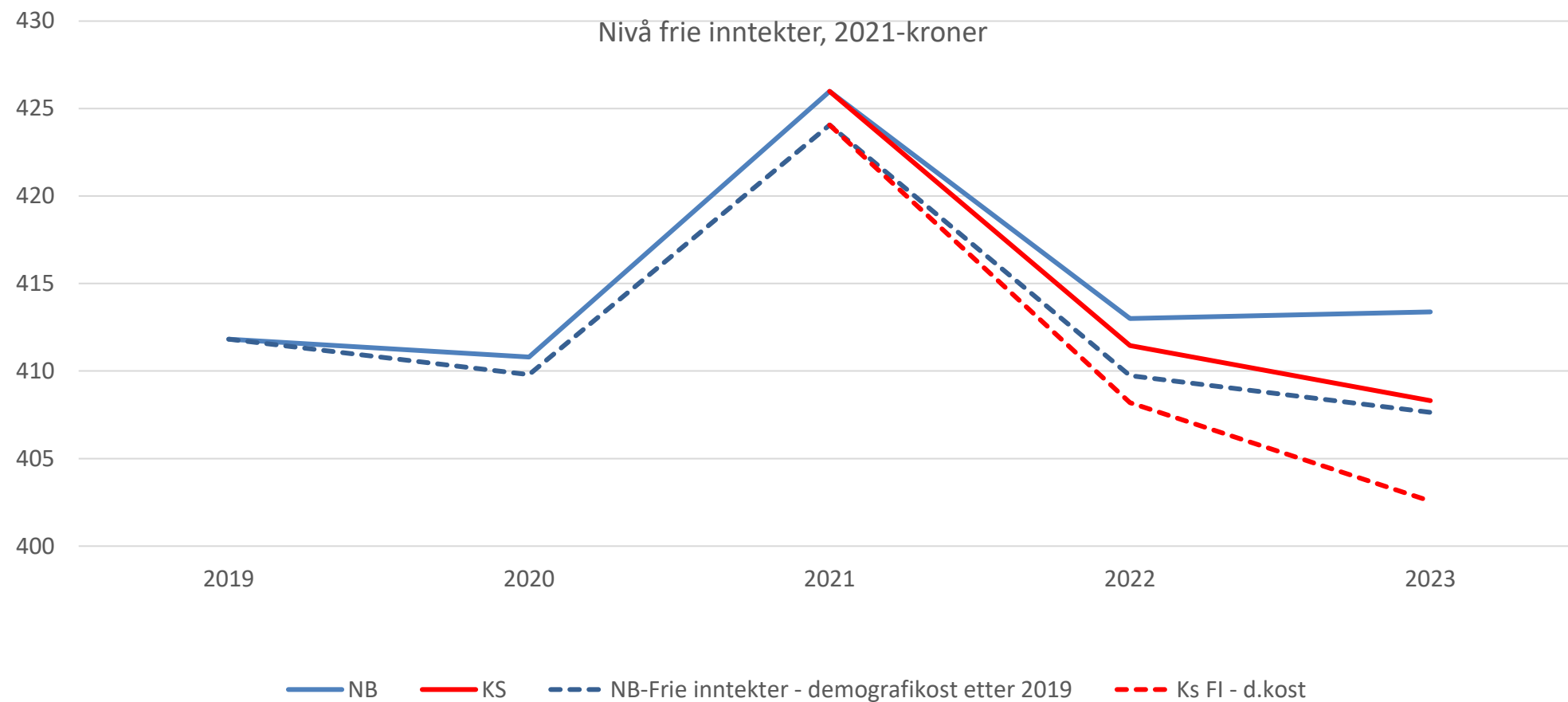
= Reell endring frie inntekter 2023

- 0,9 til - 0,6 mrd. kroner

Statsbudsjettet 2023 - Endring i kjøpekraften til frie inntekter i 2023 etter Kommuneproposisjonen 2023

Den sterke prisveksten høsten 2022 fører til at nivået på frie inntekter (hensyntatt befolkningsendringer) i 2023 er markert lavere enn nivået i 2019 (før covid-19 pandemien)

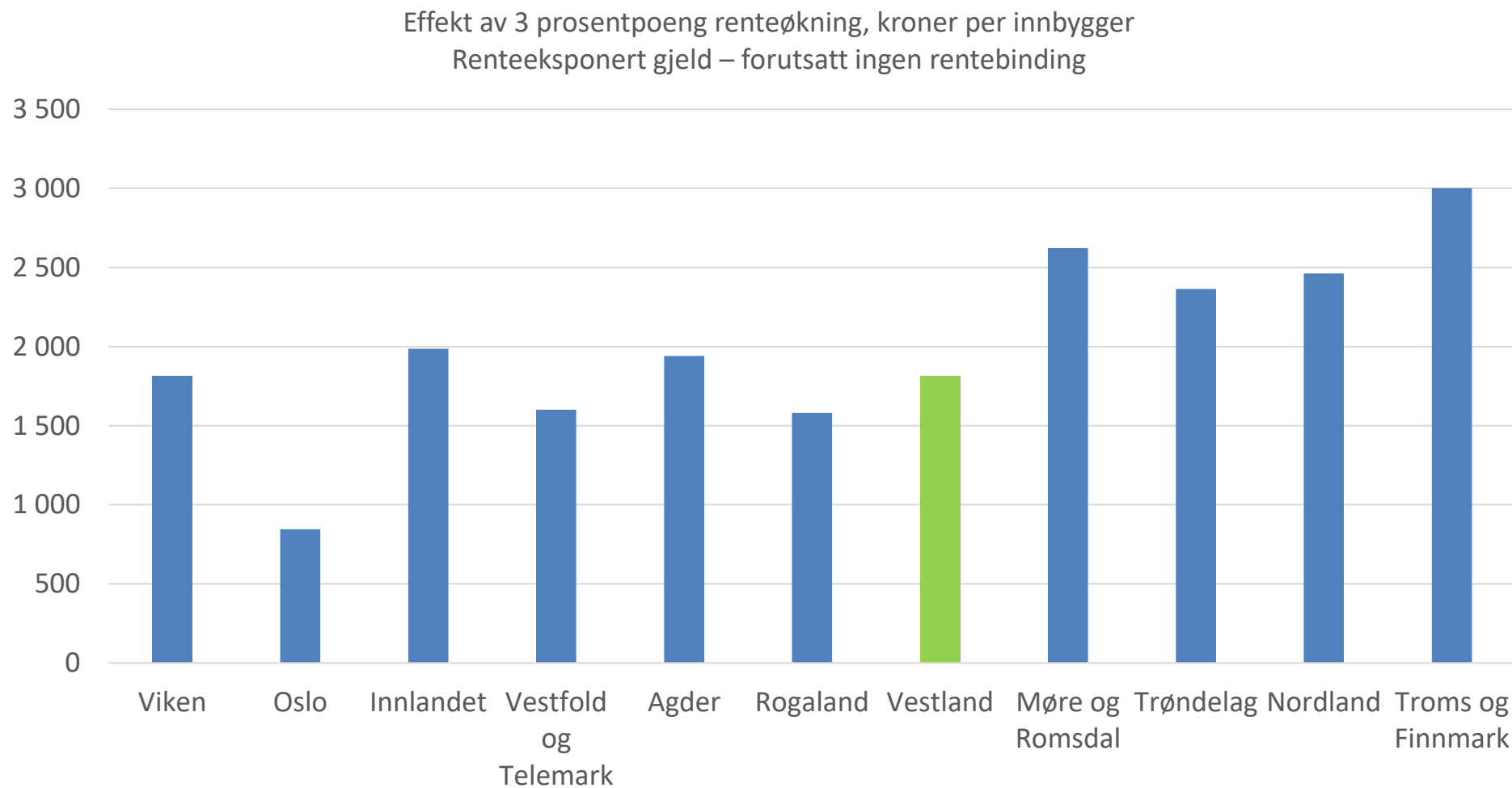
Kommuneøkonomien vil i tillegg påvirkes av stigende rente

- Norges Bank renteplaner:
  - 1,5 prosentpoeng økning i både 2022 og 2023
- Netto renteeksponert gjeld utgang 2021
  - 270 mrd. kroner (TBU)
- **Netto kostnadsøkning 4 mrd. kroner begge år**
  - Forutsatt ingen med rentebinding

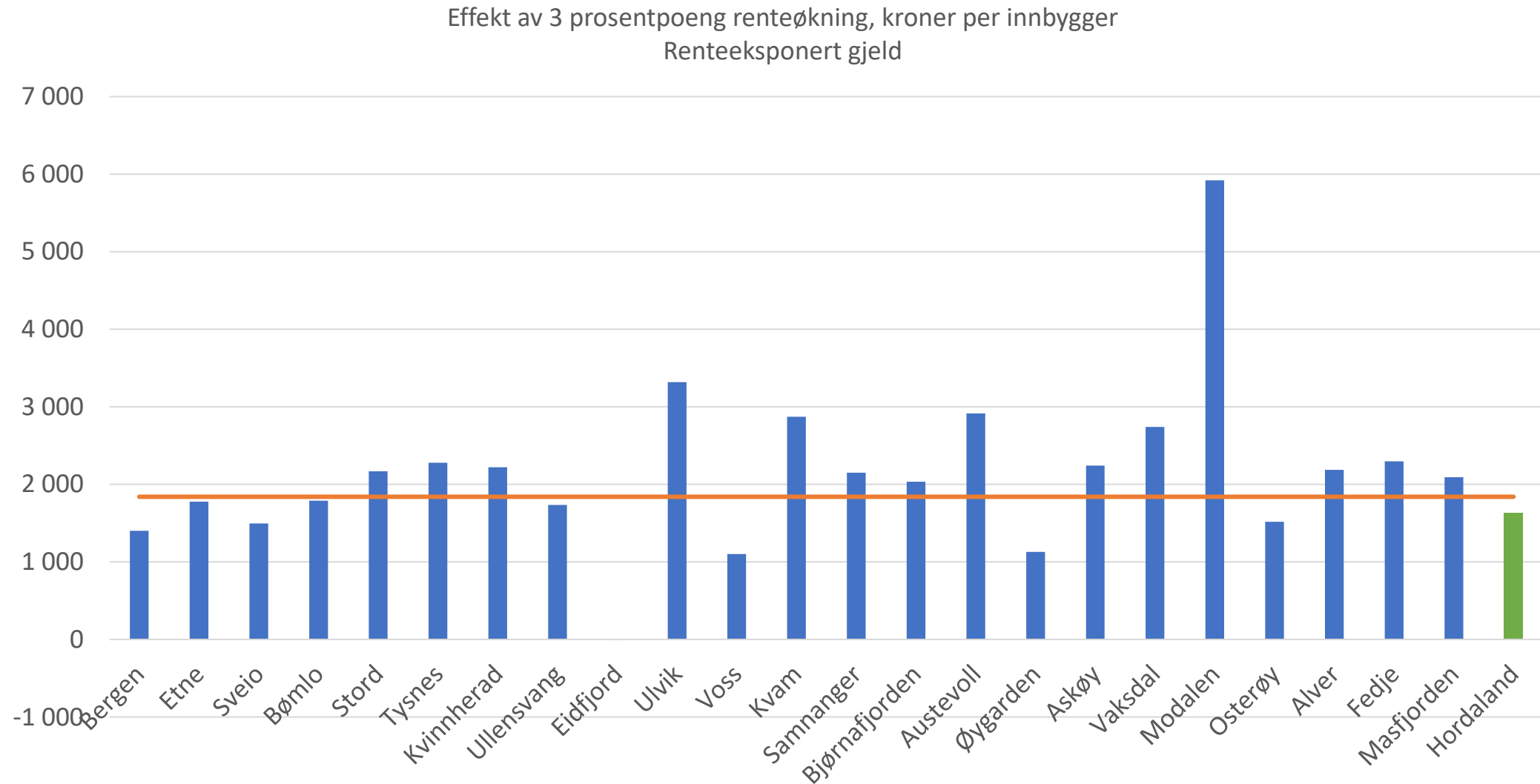

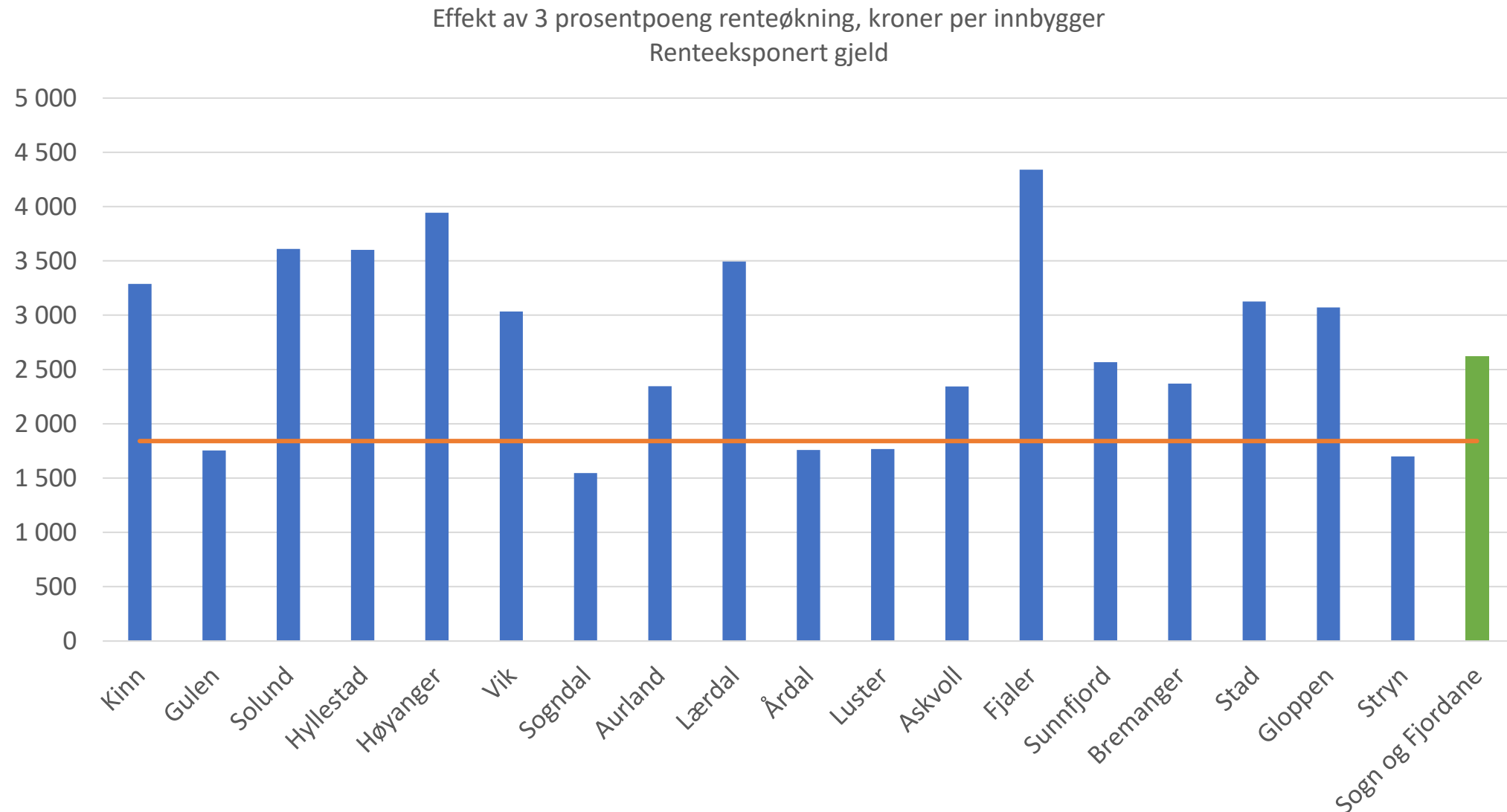
3 prosent renteøkning vil gjøre et ikke ubetydelig innhogg i mange kommunebudsjetter. Samlet sett ligger kommunene i Vestland om lag på gjennomsnittet for landet

Kommunene i tidligere Hordaland er samlet sett litt mindre følsomme for renteendringer enn landsgjennomsnittet, men samtidig mange kommuner som ligger i over landsnittet

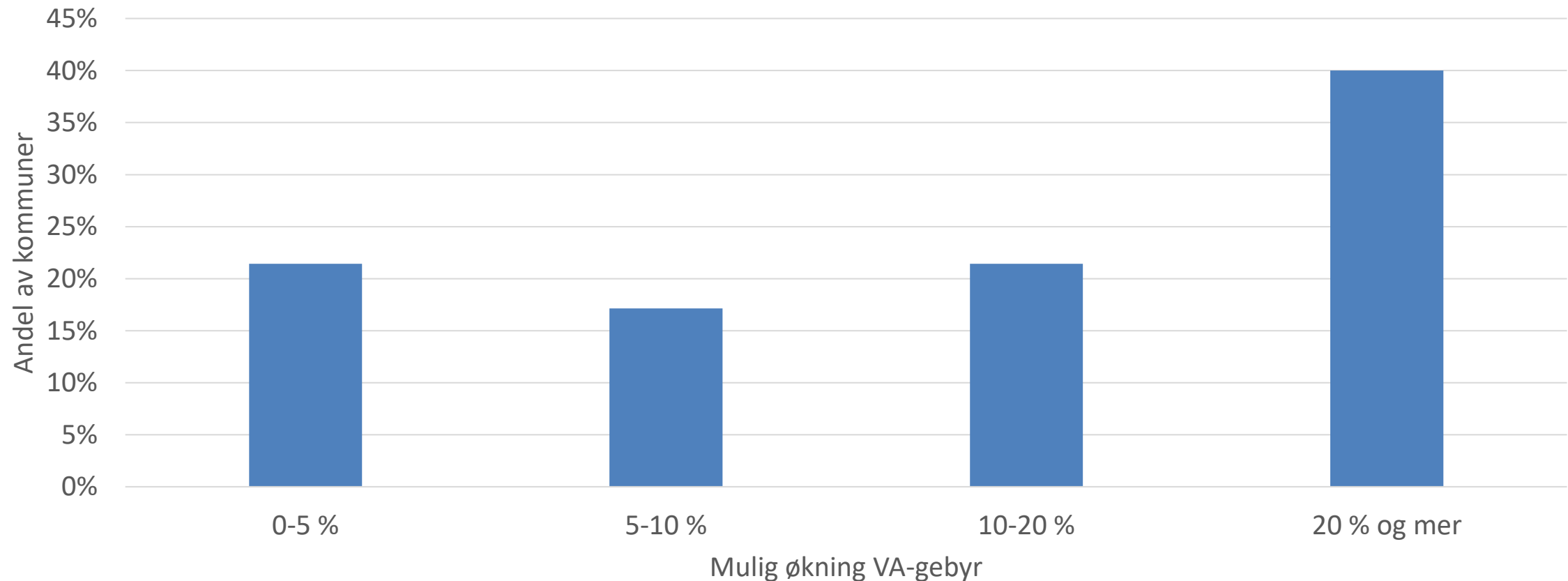

De fleste kommunene i tidligere Sogn og Fjordane er mer følsomme for renteendringer enn landsgjennomsnittet.

Men ikke bare kommunenes egen økonomi som påvirkes av renteoppgang. Økte renter og høye investeringer de siste årene vil sannsynligvis resultere i betydelig økte VA-gebyrer for mange innbyggerne i 2023

Mulig økning i VA-gebyr i 2023 (kommunedirektører i 70 kommuner)

Kilde: KS (2022)

Økte priser og renter gjør budsjettarbeidet krevende i mange kommuner

NYHETER | ØKONOMI

13 til bords i Nordre Follo formannskap. Andre tertialrapport er til behandling, og avoret synker inn for ordfører Hanne Opdan (Ap) og de andre politikerne.

Foto: Britt Glosvik

PUBLISERT 03.11.2022 13:26

Handlingsrommet fordufter i Nordre Follo

Det er ingen smil i Nordre Follo formannskap da økonomien skal diskuteres. Handlingsrommet er borte. Store kutt står på menyen neste år.

STONE HOLMQUIST
930 20 261

MER OM

NYHETER | ØKONOMI

SV vil bruke 5,6 milliarder mer i kommunesektoren

Glåmdalen

BUDSJETT 2023 KONGSVINGER POLITIKK KOMMUNEØKONOMI

- Det er det mest krevende budsjettforslaget vi har utarbeidet noen gang

BUDSJETTFORSLAG: Økonomisjef Malin Westby og rådmann Lars Andreas Uglem la fram sitt forslag til 2023-budsjett for politikerne i dag. Som tidligere varslet foreslår de økt eiendomsskatt. Det kommende året er det tjenestetilbudet til eldre samt barn og unge som prioriteres. Foto: PER HÅKON PETERSEN

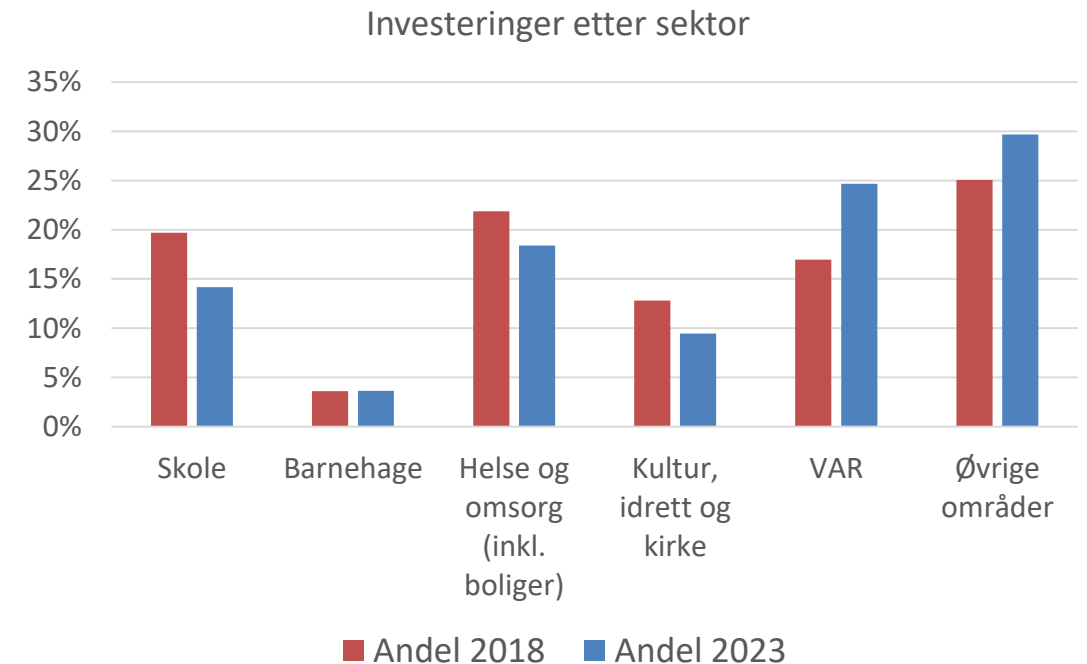
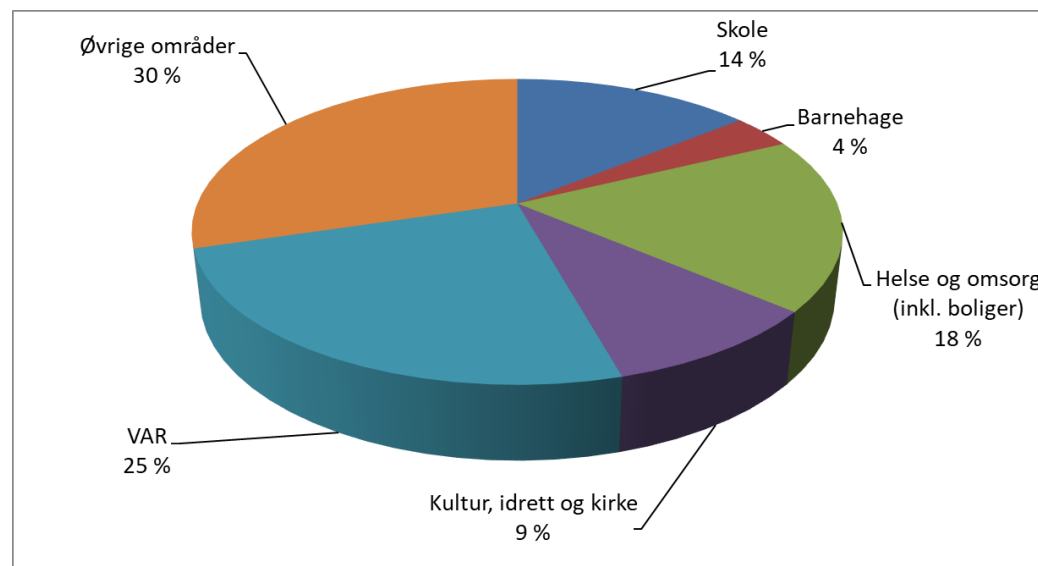

KS budsjettundersøkelse (kommunedirektørens forslag) er under planlegging / arbeid

Foreløpige tall

- Innsparinger i budsjettforslagene, men
  - Netto driftsresultat samlet sett på nivå med vedtatt budsjett i 2022, men median og gjennomsnitt 0,1 til 0,2 prosentpoeng lavere
- Lavere investeringsaktivitet – vann, avløp og renovasjon prioriteres

	Punktanslag for investeringer, mrd. kroner	
	2023	2022
Kommuner med under 10 000 innbyggere	13,1	13,9
Kommuner med 10 - 20 000 innbyggere	12,0	12,6
Kommuner med 20 - 60 000 innbyggere	21,4	22,9
Kommuner med 60 - 300 000 innbyggere	23,6	23,4
Oslo	19,2	18,9
Alle	89,4	91,6

Budsjettforhandlingene på Stortinget og SVs alternative budsjett - gir håp for viktige prioriteringer for kommunesektoren

Fylkesveiene er også viktige for verdiskaping i distriktene!

RIKSVEIER

FYLKESVEIER

- 1. Forvaltningsskillet
- 2. Kompetenseløft
- 3. Samarbeid

Fylkesveier i Troms. Foto: Leif A. Steindland

Kommunenes boligsosiale behov i 2023

Bråstopp for tilskudd til sykehjem: - Dette kom overraskende

Fano

Kommunal Rapport

Beklager at det blir slutt på tilskudd til utleieboliger

Regjeringen foreslår å fjerne Klimasatsordningen

- Klimasatsordningen har bevilget midler til å realisere 1841 klimatiltak hele landet.
- Klimasats er et viktig virkemiddel for å:
  - fremme klimavennlig innovasjon
  - skape samspill mellom forvaltningsnivåer
  - gi forutsigbarhet for markedsaktører i overgangen til nullutslippsteknologi
  - redusere risiko for kommunene i en presset kommuneøkonomi
  - øke lokal entusiasme rundt klimatiltak
  - Gi kommunesektoren nødvendig kompetanseløft

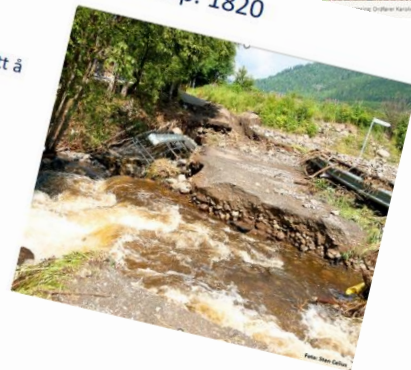
Foto: Kolumbus

KS mener Klimasatsordningen må videreføres og styrkes i 2023

Forebyggende flom- og skredsikring Kap. 1820

- Bevilgning på stedet hvil
- Behov for opptrapping: 210 000 boliger anslått å ligge i utsatte områder
- Gjerdmutvalget (2022): Behov for at årlige bevilgninger økes til 1,5 milliarder kroner

Kutt i BUF-etat – svekker også de kommunale barnevernstjenestene

Helsenorge-nett slår alarm: - Noe er galt med det norske barnevernet

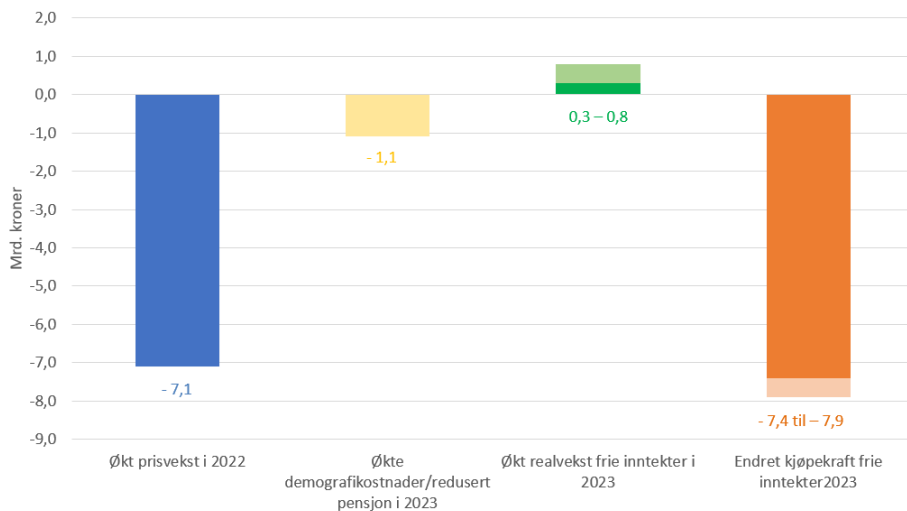

- De ansatte er i sjokk, sier hovedtillitsvalgt om krisen i barnevernet i Bergen

Men kommuneopplegget blir neppe særlig mindre stramt

Statsbudsjettet 2023 - Endring i kjøpekraften til frie inntekter i 2023 etter Kommuneproposisjonen 2023

SV Alternativt statsbudsjett 2023

Rammeområde 18: Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.

Dep.	Kap.	Post	Sak	Bokført (mill. kr.)
Frie midler				
KDD	571	60	Frie midler til kommunene	1 000
KDD	575	60	Ressurskrevende tjenester	400

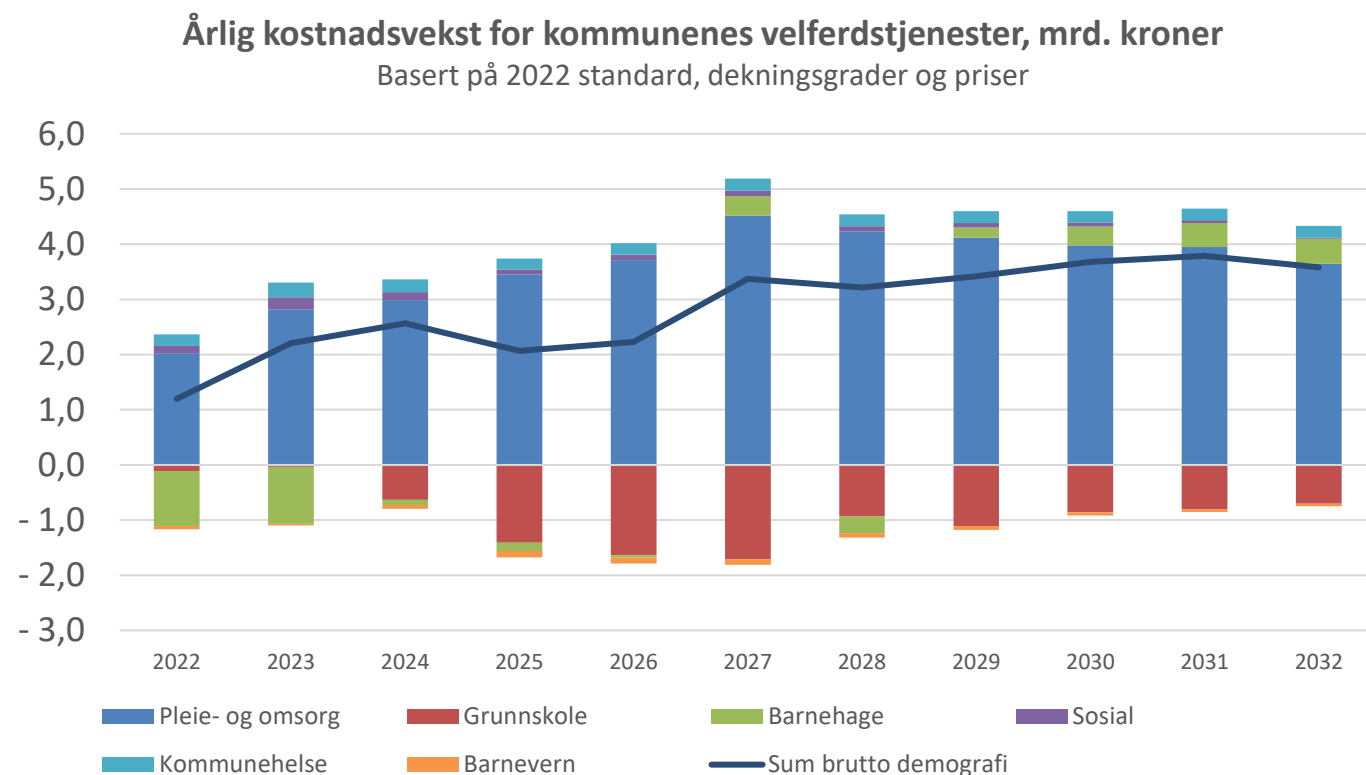
Demografimodellen

Befolkningsendringer i egen kommune – hva betyr dette i langsiktig planlegging?

- ✓ Hvilke behov kan det forventes at innbyggerne vil ha framover?
- ✓ Hva vil det koste å videreføre dagens prioriteringer?
- ✓ Kan det bli behov for å omprioritere for å tilpasse seg til nye behov?
- ✓ Hva er konsekvensene for kommunens økonomi?
- ✓ Behov for informasjon om sannsynlige utviklingsbaner for befolkningsutviklingen framover

I 2023 er 1943-kullet 80 år, deretter kan økningene i demografikostnadene for pleie og omsorg mer enn fordobles, selv uten økt standard

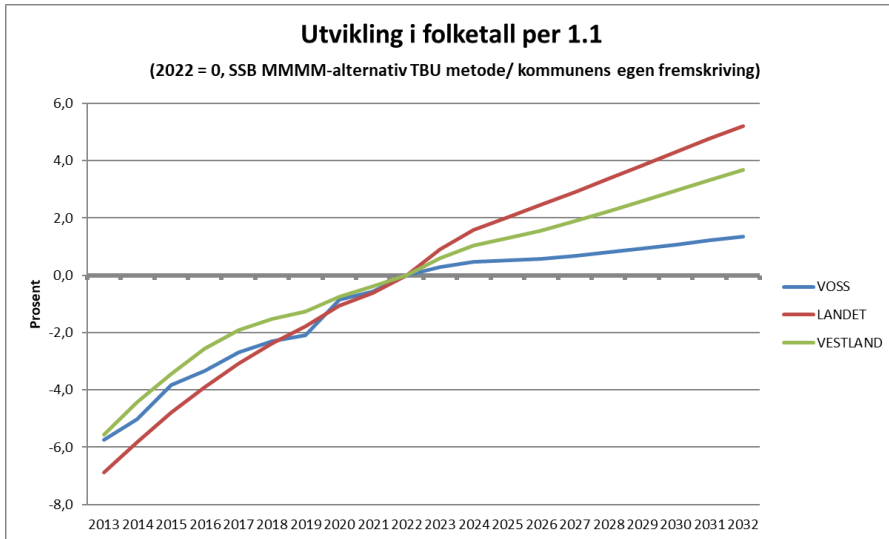

TBU utarbeider anslag for økte utgifter som følge av befolkningsendringer for kommunene samlet

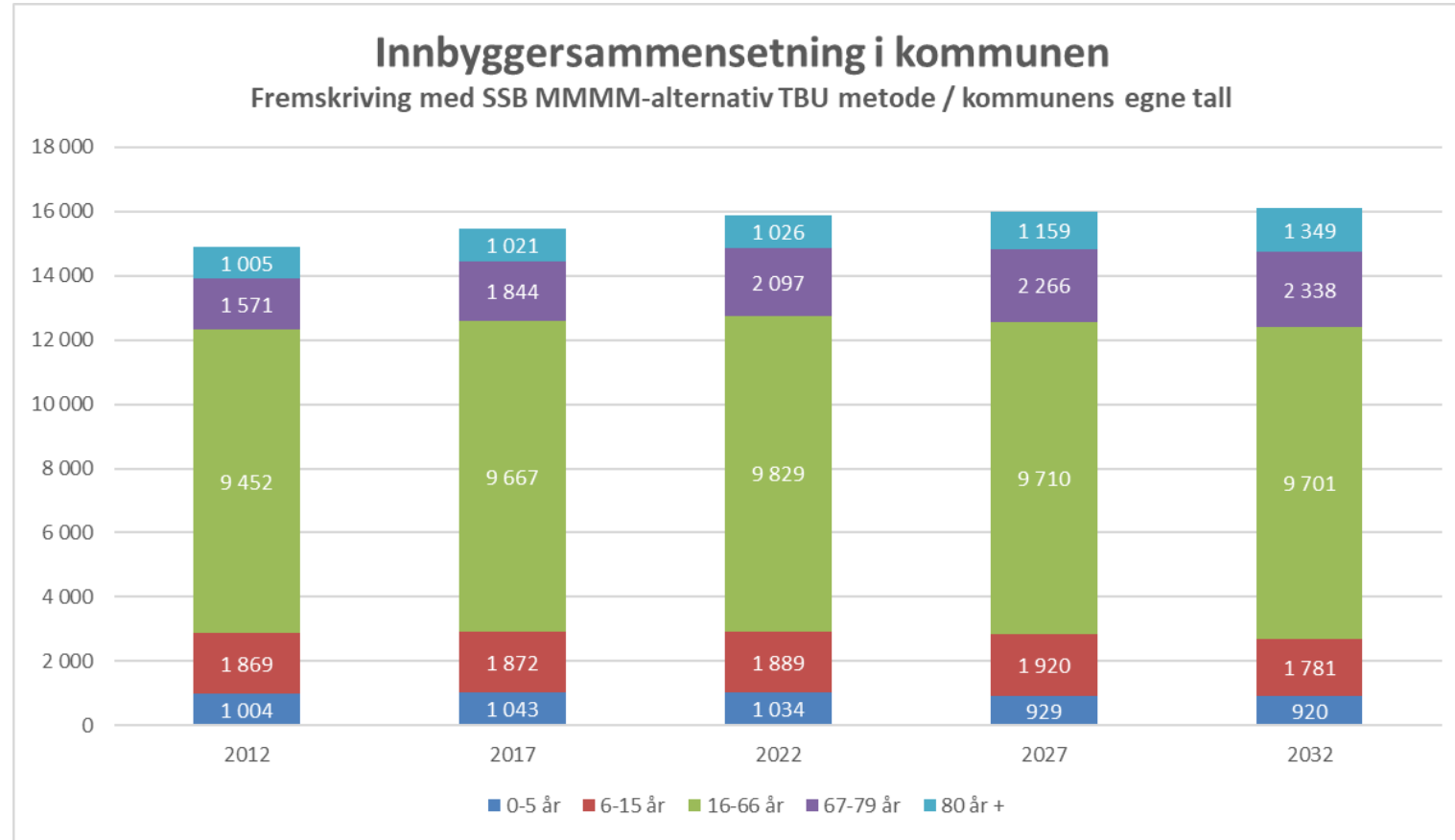
Om lag 80 pst av demografikostnadene finansieres av frie inntekter.

Kilde: TBU / KS

SSB lager befolkningsframskrivinger på kommunenivå - Mange kommuner har egne framskrivinger

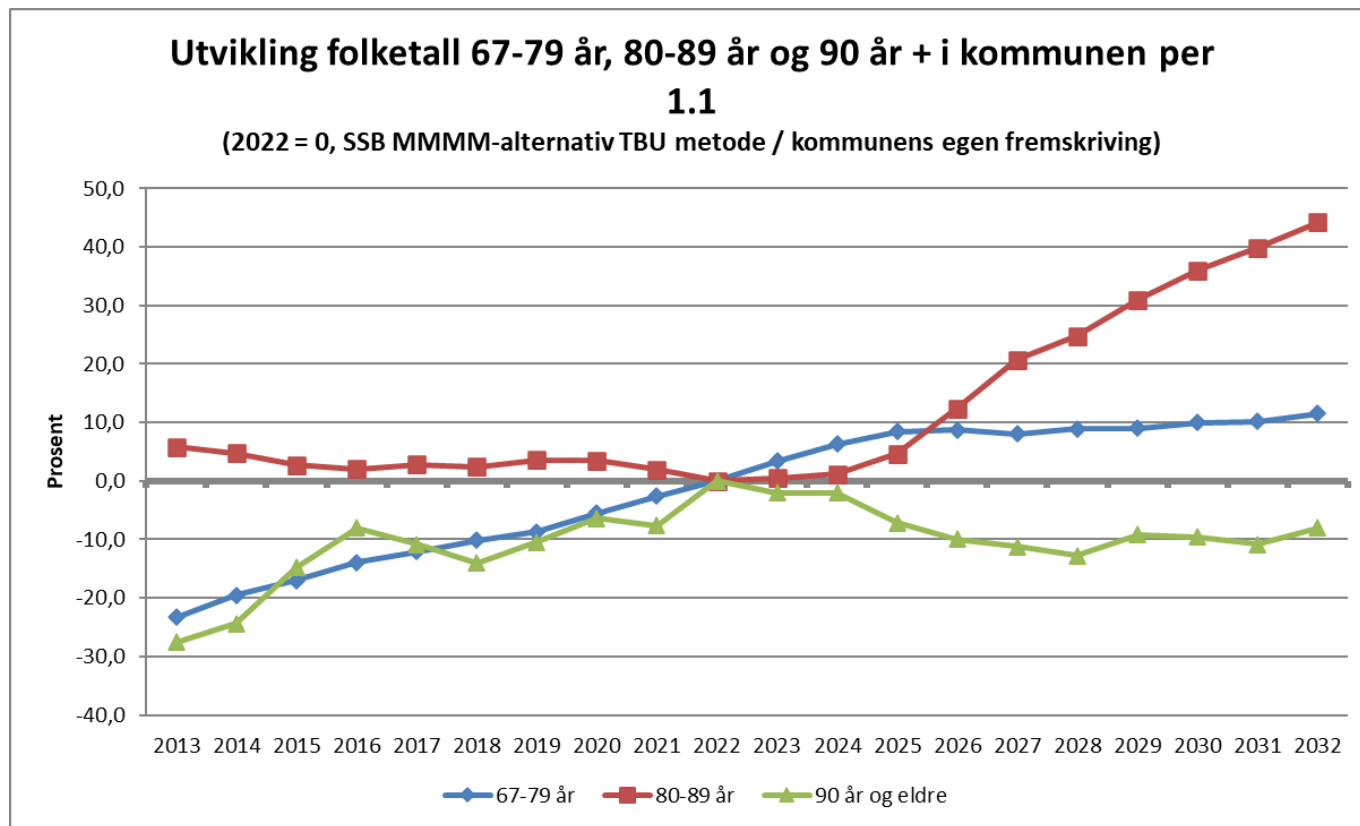
Kilde: SSB

Kilde: SSB

Ørsta kan forvente sterk vekst i 80-89 åringer fra 2026, mens antall 90+ forventes å falle litt fram mot 2025 og deretter å holde seg relativt stabilt

Er det mulig å omsette folketallsutvikling til kroner?

Kilde: SSB

- Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) lager anslag for landet.
  - Uendret standard, produktivitet og dekningsgrad
- Hva om vi benytter samme tilnærming for kommunen?

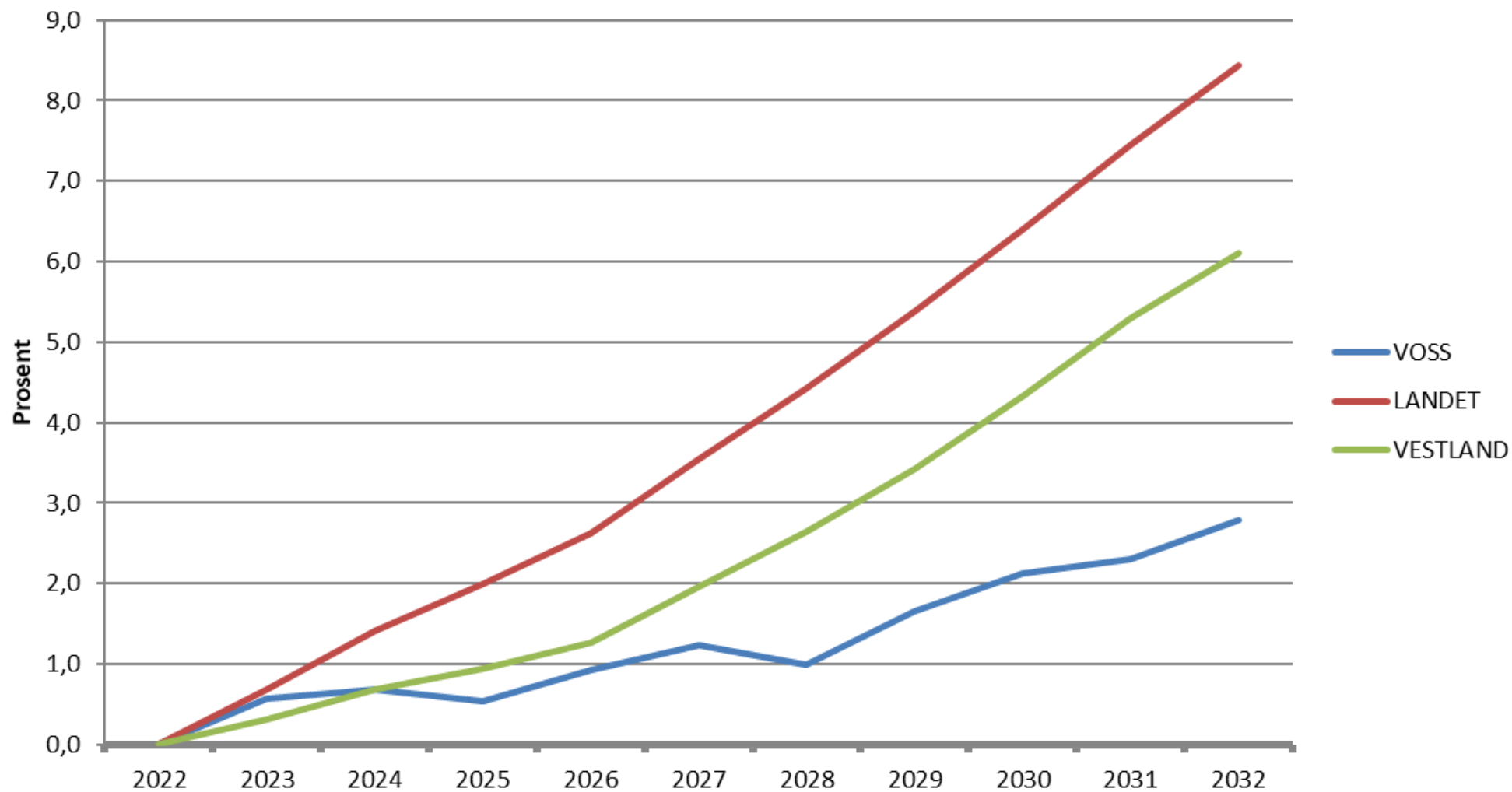
KS har laget en enkel regnearkmodell

Basismodell basert på SSB MMMM alternativ, men kommunen også kan legge inn egne framskrivninger del av abonnement på prognosemodellen

2	MODELL FOR ANSLAG DEMOGRAFIKOSTNADER												
3													
4													
5	Kommune	4621	VOSS										
6													
7													
8													
9													
10	Befolkningsfremskriving per 1.1 - standard er SSB - MMMM alternativet												
11		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	
12													
13	0-1 år	322	309	302	295	292	292	292	292	295	296	298	
14	2-5 år	712	703	697	665	654	637	626	620	619	621	622	
15	6-15 år	1 889	1 932	1 925	1 953	1 942	1 920	1 883	1 857	1 839	1 817	1 781	
16	16-18 år	595	561	565	558	577	583	614	616	599	575	577	
17	19-20 år	411	408	391	373	354	363	368	366	381	398	391	
18	21-22 år	351	373	385	380	365	352	338	346	349	347	359	
19	23-29 år	1 198	1 161	1 122	1 113	1 110	1 109	1 103	1 107	1 101	1 102	1 096	
20	30-34 år	996	990	988	982	962	949	935	901	883	872	867	
21	35-49 år	2 858	2 921	2 961	2 947	2 988	3 047	3 089	3 106	3 115	3 131	3 130	
22	50-66 år	3 420	3 372	3 357	3 374	3 348	3 307	3 285	3 284	3 277	3 289	3 281	
23	67-79 år	2 097	2 168	2 228	2 273	2 279	2 266	2 284	2 285	2 306	2 311	2 338	
24	80-80 år	776	780	785	812	872	937	968	1 016	1 055	1 085	1 119	
25	90 år og eldre	250	245	245	232	225	222	218	227	226	223	230	
26	Sum innbyggere	15 875	15 923	15 951	15 957	15 968	15 984	16 003	16 023	16 045	16 067	16 089	

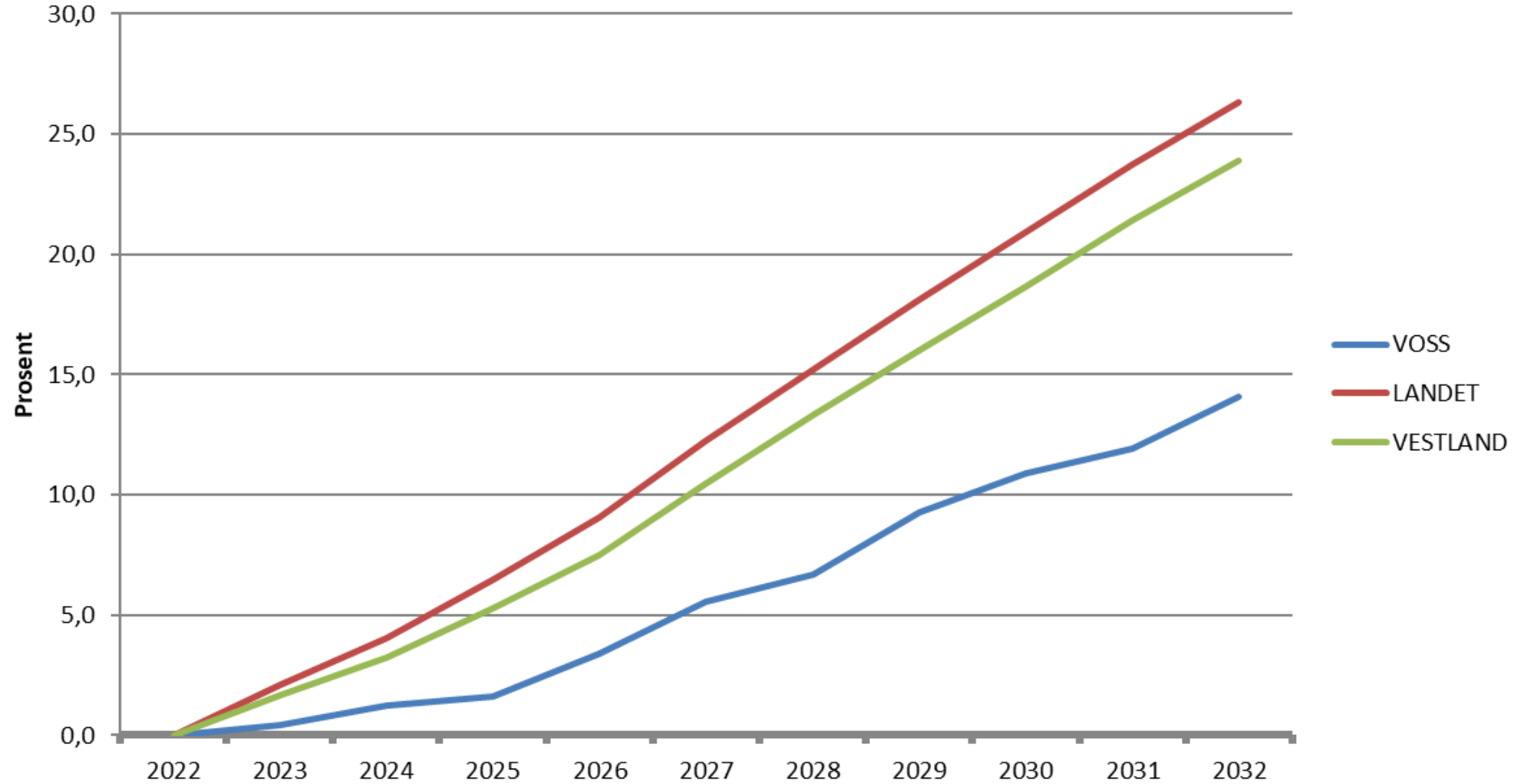
Utgiftsbehov demografi i alt

(målt ved inngangen til det enkelte år)

Utgiftsbehov demografi pleie og omsorg

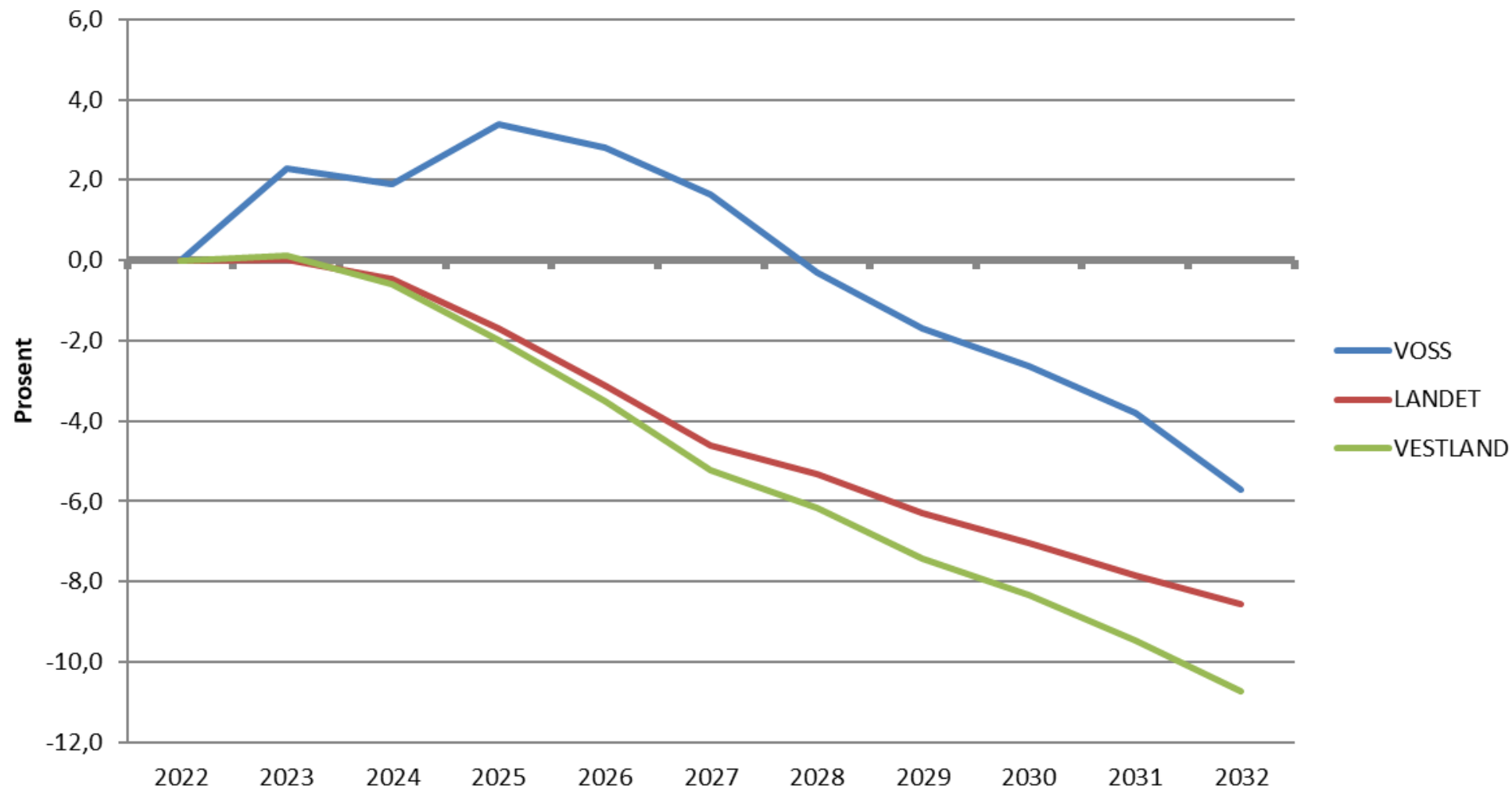
(målt ved inngangen til det enkelte år)

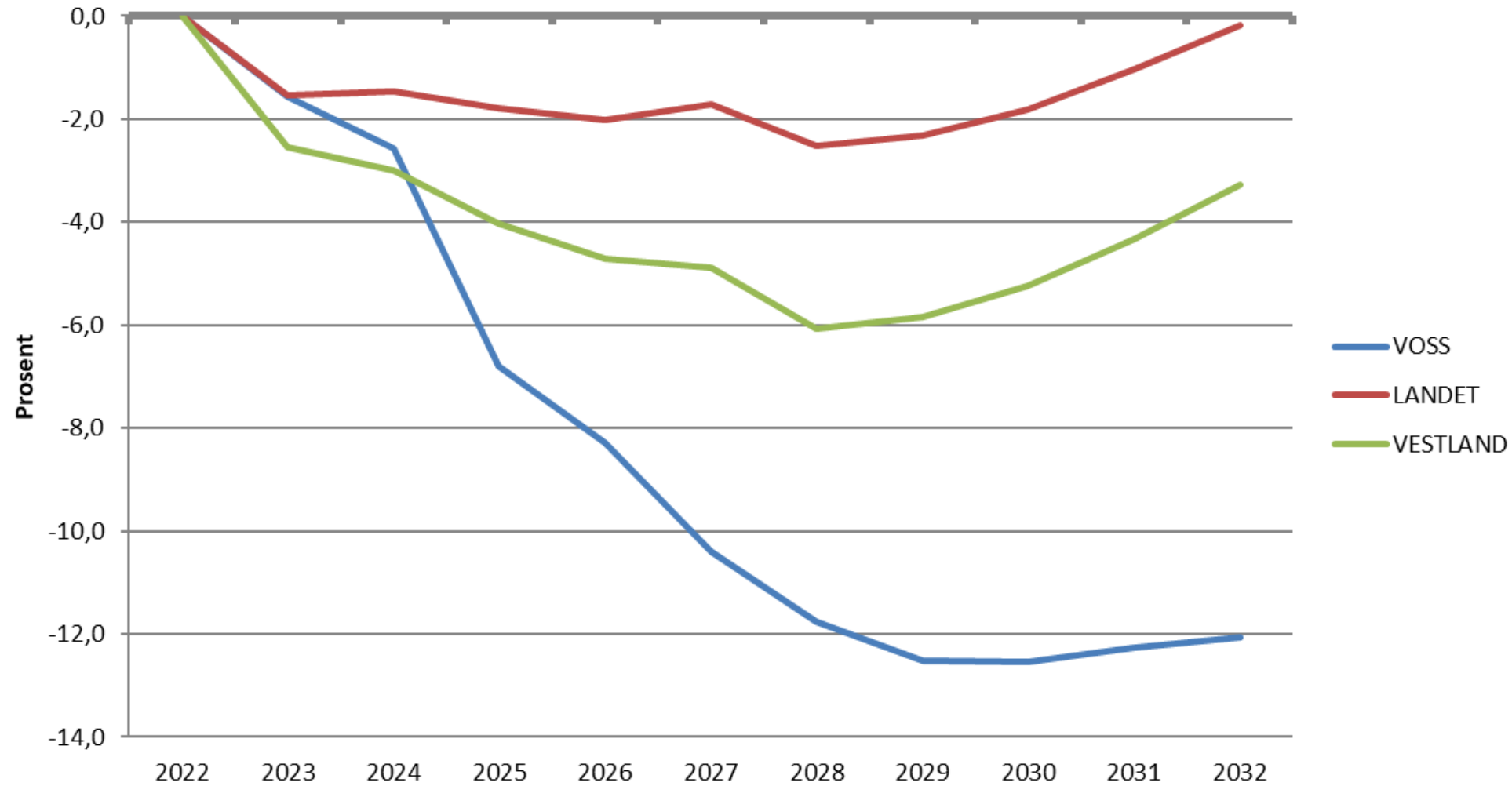
Utgiftsbehov demografi grunnskole

(målt ved inngangen til det enkelte år)

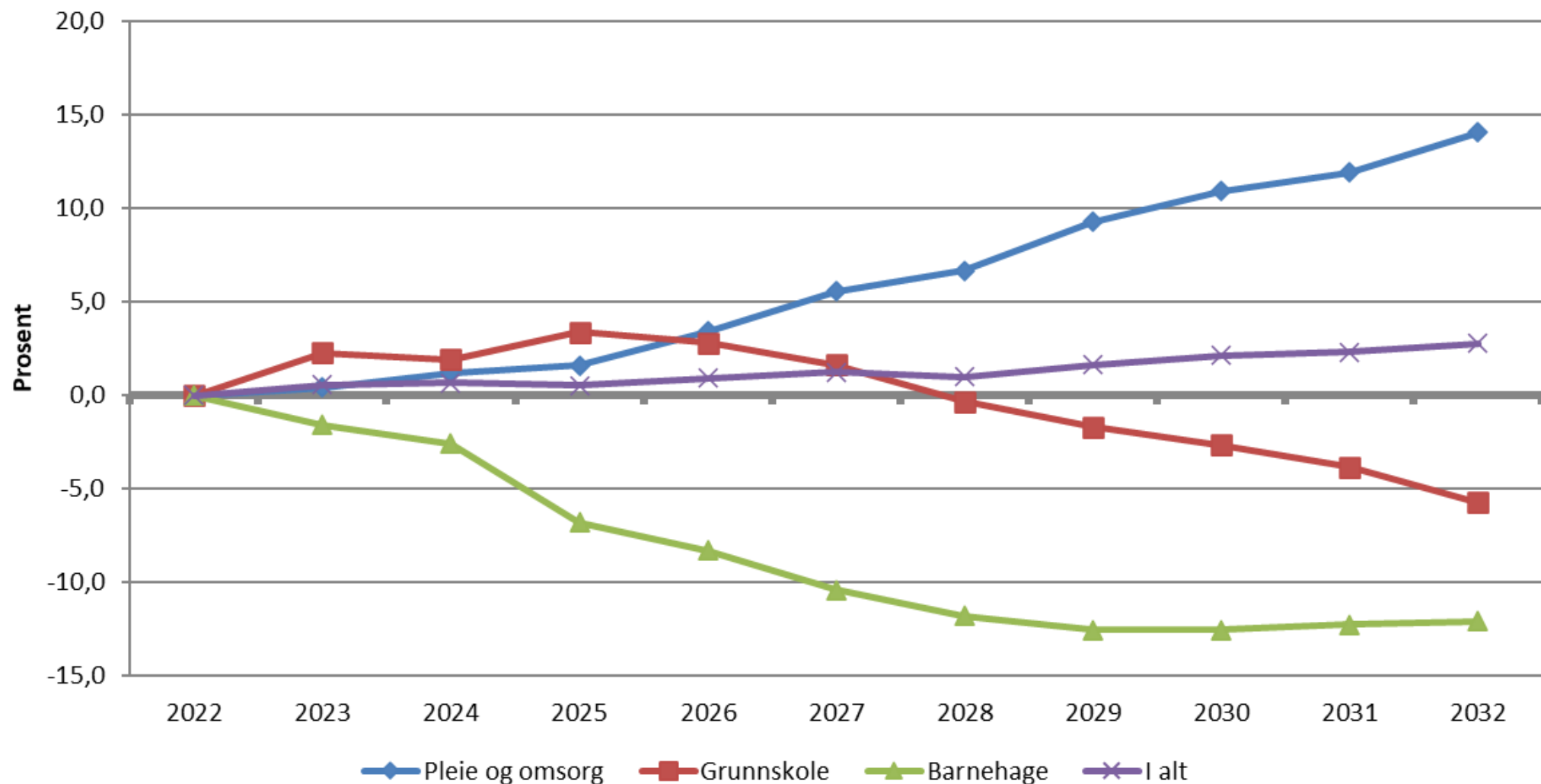
Utgiftsbehov demografi barnehage

(målt ved inngangen til det enkelte år)

Endret utgiftsbehov demografi - kommunen - 2022 - 2032

(målt ved inngangen til det enkelte år)

4621 VOSS

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer*(2022 kroner og endring fra 1.1.2022)*

Endring utgiftsbehov per	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM VOSS
2023	2 241	6 762	-2 896	8	524	198	6 837
2024	4 018	-1 101	-1 824	58	400	-285	1 266
2025	1 977	4 403	-7 787	-226	247	-323	-1 709
2026	9 202	-1 730	-2 715	-116	342	-423	4 560
2027	11 105	-3 460	-3 899	118	320	-531	3 653
2028	5 646	-5 818	-2 523	114	288	-551	-2 845
2029	13 315	-4 089	-1 376	-115	416	-399	7 753
2030	8 344	-2 831	-37	-125	423	-211	5 563
2031	5 136	-3 460	523	144	216	-301	2 258
2032	10 993	-5 661	357	-113	457	-412	5 621
Sum 2023-2032	71 978	-16 984	-22 178	-252	3 632	-3 239	32 957

Demografimodellen viser endring i brutto driftsutgifter som følge av befolkningsendringer.

Men hvor mye av dette må finansieres av frie inntekter?

Prognosemodellen beste alternativ for å anslå utviklingen i frie inntekter i økonomiplanperioden.

- Men kommunen må da legge inn egne befolkningsframskrivninger i modellen, og anslag for demografiskompensasjon på nasjonalt nivå i modellen.
- Egne forutsetninger skal kun legges inn i arkfanen «Gdata». Ingen innlegging av tall i andre arkfaner!
- Bruker SSBs MMMM alternativ i denne gjennomgangen, men kommunen må legge inn sine egne beste estimater (SSBs framskrivninger på kommunenivå er lite treffsikre)

STRYN		per 1.1.2022	per 1.1.2023 (*)	per 1.1.2024	per 1.1.2025	per 1.1.2026
53						
54	Folketall per 1.1. i IS-året	7 207	7 276	7 276	7 276	7 276
55		(*) Foreløpig anslag SSB MMMM alternativ				

- Informasjon om SSBs befolkningsframskrivning på kommunenivå finnes i arkfanen «Bef.fremskr. Kommun nivå MMMM»

3	K.nr.	Kommune	Befolkning 1.1.2022	Bef. fremskr. 1.1.2023	Bef. fremskr. 1.1.2024	Bef. fremskr. 1.1.2025	Bef. fremskr. 1.1.2026
4	1	2	7	8	9	10	11
283	4651	STRYN	7 207	7 276	7 307	7 306	7 302
284	5001	TRONDHEIM	210 496	214 695	217 733	219 780	221 602
285	5006	STEINKJER	24 004	23 894	23 793	23 689	23 613
286	5007	NAMSOS	15 001	14 930	14 856	14 775	14 705

- Informasjonen fra «Bef.fremskr. Kommun nivå MMMM» legges inn i Gdata linje 54

STRYN		per 1.1.2022	per 1.1.2023 (*)	per 1.1.2024	per 1.1.2025	per 1.1.2026
53						
54	Folketall per 1.1. i IS-året	7 207	7 276	7 307	7 306	7 302

Når det legges inn befolkningsframskrivinger på kommunenivå må det samme gjøres for landet.

STRYN		per 1.1.2022	per 1.1.2023 (*)	per 1.1.2024	per 1.1.2025	per 1.1.2026
53						
54	Folketall per 1.1. i IS-året	7 207	7 276	7 307	7 306	7 302
55		(*) Foreløpig anslag SSB MMMM alternativ				
56	Vekst fra året før	1,3 %	1,0 %	0,4 %	0,0 %	-0,1 %

LANDET		per 1.1.2022	per 1.1.2023 (*)	per 1.1.2024	per 1.1.2025	per 1.1.2026
85						
86	Folketall per 1.1. i IS-året	5 425 270	5 474 886	5 474 886	5 474 886	5 474 886

- Informasjonen om fremskrevet folketall i MMMM alternativet finnes i arkfanen «Folke landet MMMM»

12	Grupper	FRAMSKRIVNING SSB's vekstframskrivinger og fol			
13		01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026
14	Innbyggere ialt	5 474 886	5 511 169	5 534 757	5 558 783

- Anslaget for landet legges inn i linje 86 i «Gdata»

		per 1.1.2022	per 1.1.2023 (*)	per 1.1.2024	per 1.1.2025	per 1.1.2026
85						
86	Folketall per 1.1. i IS-året	5 425 270	5 474 886	5 511 169	5 534 757	5 558 783
87		(*) Foreløpig anslag SSB MMMM alternativ				
88	Vekst fra året før	0,6 %	0,9 %	0,7 %	0,4 %	0,4 %

Men bare å legge inn folketall 1.1 gir liten verdi

- Kun skatt, inntektsutjevning og regionalpolitiske tilskudd i modellen som påvirkes.
- For kommuner med befolkningsvekst under landssnitt vil nivået på frie inntekter gå ned, og motsatt for kommuner som vokser i folketall. Innbyggertilskudd og utgiftsutjevning endres ikke

• Basisversjon av prognosemodell

	2022	2023	2024	2025	2026
31 Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)	225 475	258 493	259 924	260 559	260 563
32					
33 Netto inntektsutjevning	24 017	29 414	30 478	30 478	30 478
34 Sum rammetilskudd for ekstra skjønn fra statsforvalteren	249 492	287 907	290 402	291 037	291 041
35 Rammetilskudd - endring i %	-6,7	15,4	0,9	0,2	0,0
37 Skatt på formue og inntekt	240 973	222 764	222 764	222 764	222 764
38 Skatteinntekter - endring i %	11,8	-7,56	-	-	-
40 Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
41 Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	490 500	510 700	513 200	513 800	513 800

• Modell med fremskrevet folketall 1.1

	2022	2023	2024	2025	2026
31 Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)	225 475	258 493	259 924	260 559	260 563
32					
33 Netto inntektsutjevning	24 017	29 414	30 405	30 269	30 120
34 Sum rammetilskudd for ekstra skjønn fra statsforvalteren	249 492	287 907	290 329	290 828	290 683
35 Rammetilskudd - endring i %	-6,7	15,4	0,8	0,2	-0,0
37 Skatt på formue og inntekt	240 973	222 764	222 242	221 267	220 192
38 Skatteinntekter - endring i %	11,8	-7,56	-0,23	-0,44	-0,49
40 Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
41 Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	490 500	510 700	512 600	512 100	510 900

Forklaring - Innbyggertilskudd og utgiftsutjevning styres av folketall 1.7 i året før budsjettåret – Må derfor legge inn disse både for kommunen og landet

- Hvor finner vi denne informasjonen?
Demografimodellen kan disse tallene

Men må summere noen aldersgrupper for å få dette tilpasset prognosemodellens aldersgrupper

MODELL FOR ANSLAG DEMOGRAFIKOSTNADER						
2						
3						
4						
5	Kommune	4651 STRYN				
6						
7						
8						
9						
10	Befolkningsfremskriving per 1.1 - standard er SSB - MMMM alternativet					
11		2022	2023	2024	2025	2026
12						
13	0-1 år	145	139	139	142	142
14	2-5 år	305	300	305	306	309
15	6-15 år	916	932	912	898	865
16	16-18 år	295	275	295	298	312
17	19-20 år	189	203	189	168	177
18	21-22 år	174	175	173	179	168
19	23-29 år	561	564	560	549	543
20	30-34 år	411	432	441	448	435
21	35-49 år	1 334	1 345	1 364	1 362	1 360
22	50-66 år	1 532	1 549	1 556	1 582	1 597
23	67-79 år	955	969	969	941	939
24	80-80 år	307	308	323	357	376
25	90 år og eldre	83	85	81	76	79
26	Sum innbyggere	7 207	7 276	7 307	7 306	7 302

	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026
0-1 år	139	139	142	142
2 -5 år	300	305	306	309
6-15 år	932	912	898	865
16-22 år	653	657	645	657
23-66 år	3 890	3 921	3 941	3 935
67-79 år	969	969	941	939
80-80 år	308	323	357	376
90 år og eldre	85	81	76	79
Sum	7 276	7 307	7 306	7 302

I tillegg må vi ut fra tallene anslå et 1.7 nivå

	01.07.2023	01.07.2024	01.07.2025
0-1 år	139	141	142
2 -5 år	303	306	308
6-15 år	922	905	882
16-22 år	655	651	651
23-66 år	3 906	3 931	3 938
67-79 år	969	955	940
80-80 år	316	340	367
90 år og eldre	83	79	78
Sum	7 293	7 308	7 306

Anslagene for befolkning 1.7 legges inn prognosemodellen Gdata linje 29 - 36

	01.07.2023	01.07.2024	01.07.2025
0-1 år	139	141	142
2 -5 år	303	306	308
6-15 år	922	905	882
16-22 år	655	651	651
23-66 år	3 906	3 931	3 938
67-79 år	969	955	940
80-80 år	316	340	367
90 år og eldre	83	79	78
Sum	7 293	7 308	7 306

27	Kriteriedata	IS 2023 med folketall per 1.7.2022	IS 2024 med folketall per 1.7.2023	IS 2025 med folketall per 1.7.2024	IS 2026 med folketall per 1.7.2025
28	Innbyggere ialt	7 251	7 293	7 308	7 306
29	Innbyggere 0-1 år	128	139	141	142
30	Innbyggere 2-5 år	310	303	306	308
31	Innbyggere 6-15 år	907	922	905	882
32	Innbyggere 16-22 år	672	655	651	651
33	Innbyggere 23-66 år	3 869	3 906	3 931	3 938
34	Innbyggere 67-79 år	972	969	955	940
35	Innbyggere 80-89 år	312	316	340	367
36	Innbyggere 90 år og over	81	83	79	78

Må også legge inn befolkningsframskrivinger for landet – Gdata linje 61-68

Disse framskrivingene finnes i arkfanen «Folke landet MMMM»

25	Grupper	Illustrasjon per 1.7		
26		01.07.2023	01.07.2024	01.07.2025
27	Innbyggere ialt	5 493 029	5 522 967	5 546 776
28	0-1 år	111 076	109 739	109 374
29	2-5 år	226 375	226 416	225 814
30	6-15 år	638 936	633 461	624 993
31	16-22 år	454 240	455 851	460 012
32	23-66 år	3 157 081	3 169 790	3 176 201
33	67-79 år	651 873	662 180	669 961
34	80-89 år	206 491	218 887	233 731
35	over 90 år	46 957	46 643	46 690

59	Kriteriedata	<i>IS 2023 med folketall per 1.7.2022</i>	<i>IS 2024 med folketall per 1.7.2023</i>	<i>IS 2025 med folketall per 1.7.2024</i>	<i>IS 2026 med folketall per 1.7.2025</i>
60	Innbyggere ialt	5 455 792	5 493 029	5 522 967	5 546 776
61	Innbyggere 0-1 år	109 740	111 076	109 739	109 374
62	Innbyggere 2-5 år	228 507	226 375	226 416	225 814
63	Innbyggere 6-15 år	643 155	638 936	633 461	624 993
64	Innbyggere 16-22 år	453 296	454 240	455 851	460 012
65	Innbyggere 23-66 år	3 138 464	3 157 081	3 169 790	3 176 201
66	Innbyggere 67-79 år	639 203	651 873	662 180	669 961
67	Innbyggere 80-89 år	196 967	206 491	218 887	233 731
68	Innbyggere 90 år og over	46 460	46 957	46 643	46 690

Hva med strukturelle og sosioøkonomiske kriterier?

- I modellen ligger formler slik at kriteriene for kommunen utvikler seg i takt med befolkningsutviklingen i kommunen, og landstallene utvikler seg i takt med befolkningsutviklingen i landet
- Denne tilnærmingen gjør at utgiftsutjevningen holder seg stabil for disse kriteriene, men har dere bedre anslag for kommunen og landet bør dere legge inn disse selv

Kommunen

	IS 2023 med folketall per 1.7.2022	IS 2024 med folketall per 1.7.2023	IS 2025 med folketall per 1.7.2024	IS 2026 med folketall per 1.7.2025
27 Kriteriedata				
37 Basistillegg	0,7807	0,7807	0,7807	0,7807
38 Sonekriteriet	71 902	72 318	72 467	72 447
39 Nabokriteriet	24 171	24 311	24 361	24 355
40 Landbrukskriteriet	0,00573	0,00576	0,00578	0,00577
41 Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	100	101	101	101
42 Flyktninger uten integreringstilskudd	130	131	131	131
43 Dødlighetskriteriet	51	51	51	51
44 Barn 0-15 med enslige forsørgere	124	125	125	125
45 Lavinntektskriteriet	302	304	304	304
46 Uføre 18-49 år	95	96	96	96
47 Opphopningsindeks	0,1013	0,1019	0,1021	0,1021
48 Aleneboende 30 - 66 år	592	595	597	596
49 Psykisk utviklingshemmede 16 år	36	36	36	36
50 Ikke-gifte 67 år og over	585	588	590	589
51 Andel barn 1 år uten kontantstøtte	55	56	56	56
52 Innbyggere med høyere utdanning	1 479	1 488	1 491	1 490

Landet

	IS 2023 med folketall per 1.7.2022	IS 2024 med folketall per 1.7.2023	IS 2025 med folketall per 1.7.2024	IS 2026 med folketall per 1.7.2025
59 Kriteriedata				
69 Basistillegg	275	275	275	275
70 Sonekriteriet	21 404 993	21 551 087	21 668 544	21 761 955
71 Nabokriteriet	9 740 388	9 806 868	9 860 318	9 902 824
72 Landbrukskriteriet	1,000	1,007	1,012	1,017
73 Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	48 588	48 920	49 186	49 398
74 Flyktninger uten integreringstilskudd	177 206	178 415	179 387	180 161
75 Dødlighetskriteriet	40 709	40 987	41 210	41 388
76 Barn 0-15 med enslige forsørgere	107 249	107 981	108 570	109 038
77 Lavinntektskriteriet	285 349	287 297	288 862	290 108
78 Uføre 18-49 år	121 768	122 599	123 267	123 799
79 Opphopningsindeks	233,69	235,29	236,57	237,59
80 Aleneboende 30 - 66 år	515 435	518 953	521 781	524 031
81 Psykisk utviklingshemmede 16 år	20 146	20 284	20 394	20 482
82 Ikke-gifte 67 år og over	388 016	390 664	392 793	394 487
83 Andel barn 1 år uten kontantstøtte (fra 2013), tidligere 1 til 2 år u/kontantst	41 008	41 288	41 513	41 692
84 Innbyggere med høyere utdanning	1 533 254	1 543 719	1 552 132	1 558 823

Frie inntekter i Stryn øker litt i 2024, men faller i 2025 og 2026 etter at vi har lagt inn befolkningstall per 1.7.

- Prognosemodell med framskrevet folketall 1.1

	2022	2023	2024	2025	2026
31 Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)	225 475	258 493	259 924	260 559	260 563
32					
33 Netto inntektsutjevning	24 017	29 414	30 405	30 269	30 120
34 Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren	249 492	287 907	290 329	290 828	290 683
35 Rammetilskudd - endring i %	-6,7	15,4	0,8	0,2	-0,0
37 Skatt på formue og inntekt	240 973	222 764	222 242	221 267	220 192
38 Skatteinntekter - endring i %	11,8	-7,56	-0,23	-0,44	-0,49
40 Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
41 Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	490 500	510 700	512 600	512 100	510 900

- Modell med fremskrevet folketall 1.1 og 1.7

	2022	2023	2024	2025	2026
31 Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)	225 475	258 493	260 406	259 531	258 316
32					
33 Netto inntektsutjevning	24 017	29 414	30 405	30 269	30 120
34 Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren	249 492	287 907	290 811	289 800	288 436
35 Rammetilskudd - endring i %	-6,7	15,4	1,0	-0,3	-0,5
37 Skatt på formue og inntekt	240 973	222 764	222 242	221 267	220 192
38 Skatteinntekter - endring i %	11,8	-7,56	-0,23	-0,44	-0,49
40 Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
41 Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	490 500	510 700	513 100	511 100	508 600

Må legge inn realvekst tilsvarende befolkningsendringene (demografikompensasjon)

- Basisversjon av prognosemodell

5	FORUTSETNINGER OM VEKST I FRIE INNTEKTER			
6	(må tolkes inn av kommunene)			
7	(endring av makrorammen for frie inntekter (skatt og rammetilskudd i 1000 kr)			
8	År	2024	2025	2026
9	Anslag endr skatter landet (2023-priser)	0	0	0
11	Anslag endr rammetilskudd landet (2023-priser)	0	0	0
12	Anslag realvekst frie inntekter	0	0	0
13	Naturressursskatt havbruk og vindkraft er innarbeidet i modellen som økte frie inntekter, 1	840 916		
14	Økt rammetilskudd som følge av grunnrenteskatt (innarbeidet i modellen) - landsanslag	1 017 188		

Forenklet, men rimelig treffsikkert anslag kan vi få ved å bruke demografimodellen og arkfanen «Demografi landet (N)»

Men i denne modellen er det brutto utgiftsbehov som følge av befolkningsendringer som anslås, men vi er interessert i den delen som finansieres av frie inntekter.

Forenklet metode – andelen som finansieres av frie inntekter utgjør cirka 80 prosent sum landet i demografimodellen (NB! Denne tilnærmingen kan ikke brukes på de ulike tjenesteområdene)

2		LANDET							
3									
4		Anslag endring i landets utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer							
5									
6								SUM	
7		Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	LANDET	80 % av brutto
8	2023	2 816 619	-37 112	-1 029 186	222 487	264 912	-31 290	2 206 429	
9	2024	2 986 875	-635 939	-87 804	145 603	231 124	-74 646	2 565 213	2 052 170
10	2025	3 450 662	-1 410 420	-148 509	90 532	197 791	-115 666	2 064 390	1 651 512
11	2026	3 708 874	-1 634 980	-41 607	97 533	211 011	-111 771	2 229 060	1 783 248
12	2027	4 513 953	-1 713 922	354 859	99 256	218 612	-99 454	3 373 304	
13	2028	4 231 744	-933 466	-304 716	96 229	209 716	-82 063	3 217 445	
14	2029	4 115 946	-1 108 490	186 591	83 568	210 263	-69 855	3 418 023	
15	2030	3 979 877	-859 241	340 788	72 555	204 858	-58 124	3 680 714	
16	2031	3 946 106	-807 347	436 838	54 541	209 027	-48 101	3 791 063	
17	2032	3 646 010	-701 043	450 963	20 345	212 475	-46 960	3 581 789	
18	Sum 2023 - 2032	37 396 667	-9 841 961	158 216	982 648	2 169 790	-737 930	30 127 430	

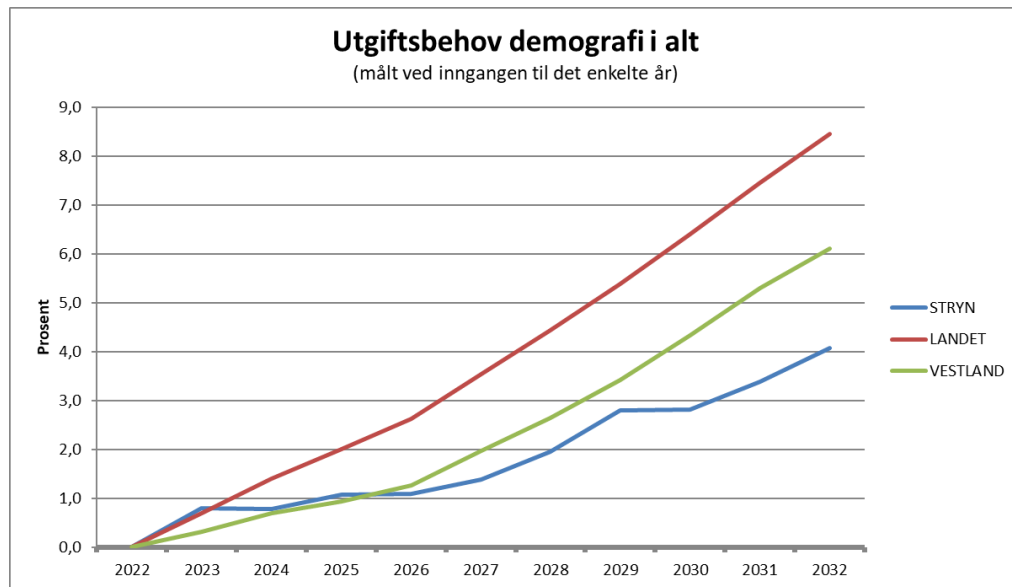
Avrundede beløp legges inn i prognosemodellen

8	År	2024	2025	2026
9	Anslag endr skatter landet (2023-priser)	1 025 000	825 000	900 000
11	Anslag endr rammetilskudd landet (2023-priser)	1 025 000	825 000	900 000
12	Anslag realvekst frie inntekter	2 050 000	1 650 000	1 800 000
13	Naturressursskatt havbruk og vindkraft er innarbeidet i modellen som økte frie inntekter, 1	840 916		
14	Økt rammetilskudd som følge av grunnrenteskatt (innarbeidet i modellen) - landsanslag	1 017 188		

Ref. utvikling i brutto utgiftsbehov fra demografimodellen

2 4651 STRYN

3

4 **Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer**

5 (2022 kroner og endring fra 1.1.2022)

6 Endring								SUM
7 utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern		STRYN
8 2023	2 386	2 516	-1 531	452	270	36		4 130
9 2024	1 731	-3 145	1 147	275	138	-181		-36
10 2025	3 327	-2 202	421	129	-7	-193		1 476
11 2026	4 920	-5 189	688	-27	102	-347		148

Utviklingen i frie inntekter i inntektssystemet og prognosemodellen inneholder en forsinkelse – Folketall for regionalpolitikk er 1.1 året før budsjettåret og folketall i innbyggertilskudd og utgiftsutjevning er 1.7 året før budsjettåret

Et par andre saker som kommunen bør ta stilling til

- Skjønnstilskudd 2024 – 2026 er lagt inn med 0 i modellen – her må kommunen vurdere selv hva som er et rimelig anslag

140	Skjønn (1000 kr)	2023	2024	2025	2026
141	Ordinært skjønn - legges inn	700	0	0	0

- For illustrasjonens del legges det inn same nivå som i 2023

140	Skjønn (1000 kr)	2023	2024	2025	2026
141	Ordinært skjønn - legges inn	700	700	700	700

Et par andre saker som kommunen bør ta stilling til (2)

- INGAR

159	INNTÆKTSGARANTIORDNINGEN - INGAR	Anslag			
160		<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>
161	Anslag for finansieringstrekk - påvirker anslaget i underarket INGAR:	-41,04	-35,00	-30,00	-30,00
162					
163	RSKUDD	Kommunens eget anslag			
164	Tallnivå i 1000 kr	0	0	0	0

- I arkfanen INGAR er det et veldig grovt og usikkert estimat for inntektsgarantiordningen

2	Inntektsgarantiordning - INGAR				
3	(tall i 1000 kr)	2023	Anslag 2024	Anslag 2025	Anslag 2026
4	Anslag for INGAR i perioden (1000 kr)	-298	-255	-219	-219

- For illustrasjonens del innarbeides anslagene fra INGAR arket

159	INNTÆKTSGARANTIORDNINGEN - INGAR	Anslag			
160		<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>
161	Anslag for finansieringstrekk - påvirker anslaget i underarket INGAR:	-41,04	-35,00	-30,00	-30,00
162					
163	RSKUDD	Kommunens eget anslag			
164	Tallnivå i 1000 kr	-255	-219	-219	-219

Anslag for utvikling i frie inntekter blir etter dette

- Modell med fremskrevet folketall 1.1 og 1.7, og anslag for demografikompensasjon

	2022	2023	2024	2025	2026
31 Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)	225 475	258 493	261 993	262 378	262 528
32					
33 Netto inntektsutjevning	24 017	29 414	30 550	30 529	30 504
34 Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren	249 492	287 907	292 543	292 907	293 032
35 Rammetilskudd - endring i %	-6,7	15,4	1,6	0,1	0,0
36					
37 Skatt på formue og inntekt	240 973	222 764	223 382	223 315	223 223
38 Skatteinntekter - endring i %	11,8	-7,56	0,28	-0,03	-0,04
39					
40 Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
41 Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	490 500	510 700	515 900	516 200	516 300

- Modell med fremskrevet folketall 1.1 og 1.7, og anslag for demografikompensasjon, skjønn og INGAR

	2022	2023	2024	2025	2026
31 Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter (se linje 47 og 50 nedenfor)	225 475	258 493	262 438	262 859	263 009
32					
33 Netto inntektsutjevning	24 017	29 414	30 550	30 529	30 504
34 Sum rammetilskudd før ekstra skjønn fra statsforvalteren	249 492	287 907	292 988	293 388	293 513
35 Rammetilskudd - endring i %	-6,7	15,4	1,8	0,1	0,0
36					
37 Skatt på formue og inntekt	240 973	222 764	223 382	223 315	223 223
38 Skatteinntekter - endring i %	11,8	-7,56	0,28	-0,03	-0,04
39					
40 Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-
41 Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	490 500	510 700	516 400	516 700	516 700

Kontrollpunkter for at anslagene i modellen er rimelige

- Utvikling i Innbyggertilskuddet – kroner per innbygger (og kommunetall i 1 000 kroner)

- Basismodellen – arkfanen Bregn

87	Innbyggertilskudd mm.	2022	2023	2024	2025	2026
88	Innbyggertilskudd per innbygger	26 134	28 077	28 297	28 463	28 464
89	Innbyggertilskudd - 1000 kroner	186 829	203 586	205 178	206 385	206 389

- Modell med fremskrevet folketall 1.1 og 1.7, og anslag for demografikompensasjon, skjønn og INGAR

87	Innbyggertilskudd mm.	2022	2023	2024	2025	2026
88	Innbyggertilskudd per innbygger	26 134	28 077	28 291	28 452	28 492
89	Innbyggertilskudd - 1000 kroner	186 829	203 586	206 327	207 924	208 165

- Utvikling i utgiftsbehov – kroner per innbygger (nasjonale tall)

- Basismodellen – arkfanen Bregn

76	Utgiftsbehov	2022	2023	2024	2025	2026
77	Beregnet utgiftsbehov pr innb. Nytt år (kr)	59 073	62 859	63 233	63 399	63 400
78	Beregnet utgiftsbehov i 1000 kr	319 100 161	342 944 293	344 983 629	345 891 579	345 894 815

- Modell med fremskrevet folketall 1.1 og 1.7, og anslag for demografikompensasjon, skjønn og INGAR

76	Utgiftsbehov	2022	2023	2024	2025	2026
77	Beregnet utgiftsbehov pr innb. Nytt år (kr)	59 073	62 859	63 121	63 197	63 202
78	Beregnet utgiftsbehov i 1000 kr	319 100 161	342 944 293	346 726 129	349 036 579	350 569 815

Kontrollpunkter for at anslagene i modellen er rimelige

- Kommunens skatteanslag – Gdata linje 114 – skatt som andel av landssnitt – linje 131 – bør være stabile i basismodell og med de justeringer vi har gjort i eksemplet foran

118 <u>KOMMUNENS EGET SKATTEANSLAG LEGGES INN HER</u>					
119	Kommunens samlede skatteinntekter - 1000 kr	222 764	223 382	223 315	223 223
120	Nominell skattevekst fra året før (realvekst fom 2020/2021)	-7,6 %	0,3 %	0,0 %	0,0 %
121	Formues- og inntektsskatt - prosentvis justering av modellgenerert skatteanslag i linje 108	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
122	Naturressursskatter - prosentvis justering av modellgenerert skatteanslag i linje 109	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
123					
124	Kommunens formues og inntektsskatt i kr.pr innb (folketall 1.1 i året)	30 550	30 505	30 500	30 504
125	Vekst i skatt på inntekt og formue pr innb, kommunen	-8,4 %	-0,1 %	0,0 %	0,0 %
126					
127	Skatt i kommunen i kr.pr innbygger (basert på folketall 1.1 i året)	30 616	30 571	30 566	30 570
128	Vekst fra året før, kommune	-8,4 %	-0,1 %	0,0 %	0,0 %
129					
130	<i>Bakgrunnsopplysninger:</i>				
131	Skatt i pst av landsgjennomsnittet (uten selskapsskatt)	83,5 %	83,2 %	83,2 %	83,2 %

- Kommunen bør vurdere anslagene og eventuelt legge inn justerte anslag linje 121 og linje 122

Finansielle måltall

KS modell som støtteverktøy

Ny kommunelov med økt fokus på langsiktighet i økonomiplanleggingen

- § 14 – 1:
Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at **den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.**
- § 14 – 2:
Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta:
  - c) finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi
- § 14 – 4 Økonomiplanen og årsbudsjettet:
De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser.
- § 14 – 7 Årsberetningen
skal redegjøre for om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid (i tillegg til forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen).

Finansielle måltall som viser utviklingen i kommunens økonomi

- Relevante, men ikke uttømmende, dimensjoner:
  - Lånegjeld
  - Netto driftsresultat
  - Disposisjonsfond

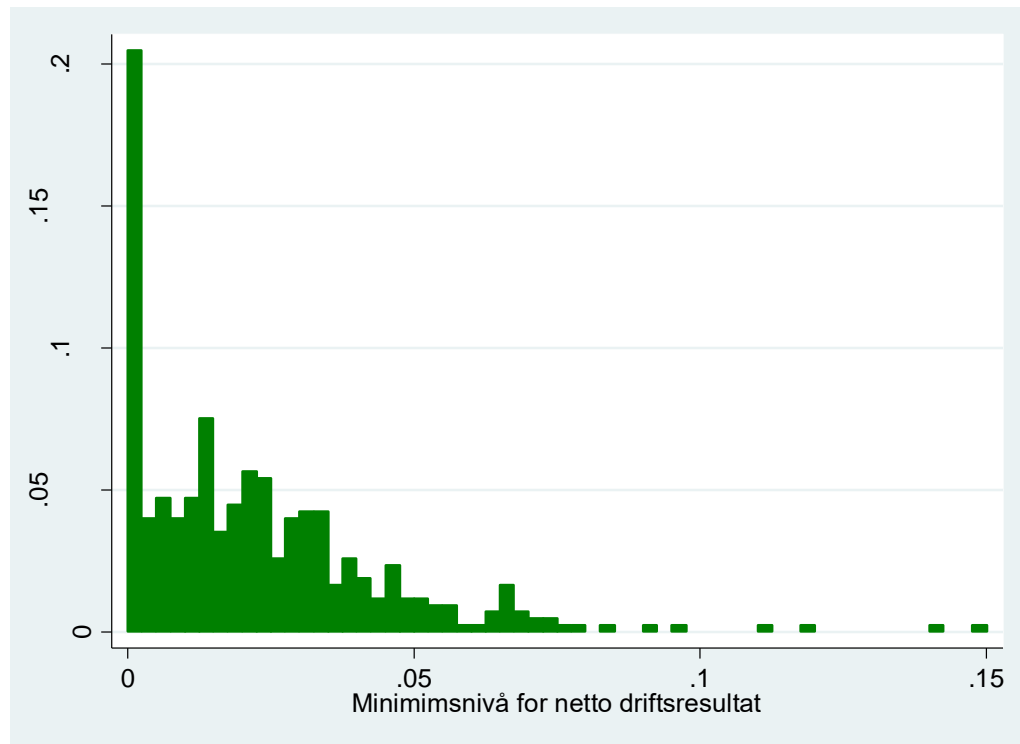
KS - FoU-prosjekt

- Utvikle en metode som kan gi anbefaling om nivået på netto driftsresultat for **hver enkelt kommune (og fylkeskommune)**
  - Ivareta behovet for stabil tjenesteproduksjon
  - Identifisere forskjeller i risikoeksponering mellom kommunene (og fylkeskommunene)
- Menon og Telemarksforskning har i samarbeid gjennom et FoU-prosjektet i 2018 for KS utviklet en regnearkmodell for minimumsnivå på netto driftsresultat
  - I prosjektet sammenlignes også denne tilnærmingen med metoden for anbefaling av nivå på netto driftsresultat med utgangspunkt i formuesbevaring som benyttes av Teknisk beregningsutvalg for kommunal- og fylkeskommunal økonomi (TBU)
    - Teknisk Beregningsutvalg (TBU) sine anbefalinger gjelder for henholdsvis kommuner og fylkeskommuner samlet
    - TBUs anbefalinger er basert på kommunenes konsernnivå, mens denne modellen gir anbefaling med utgangspunkt i kommunekassetall.

Analyse av risikoeksponering

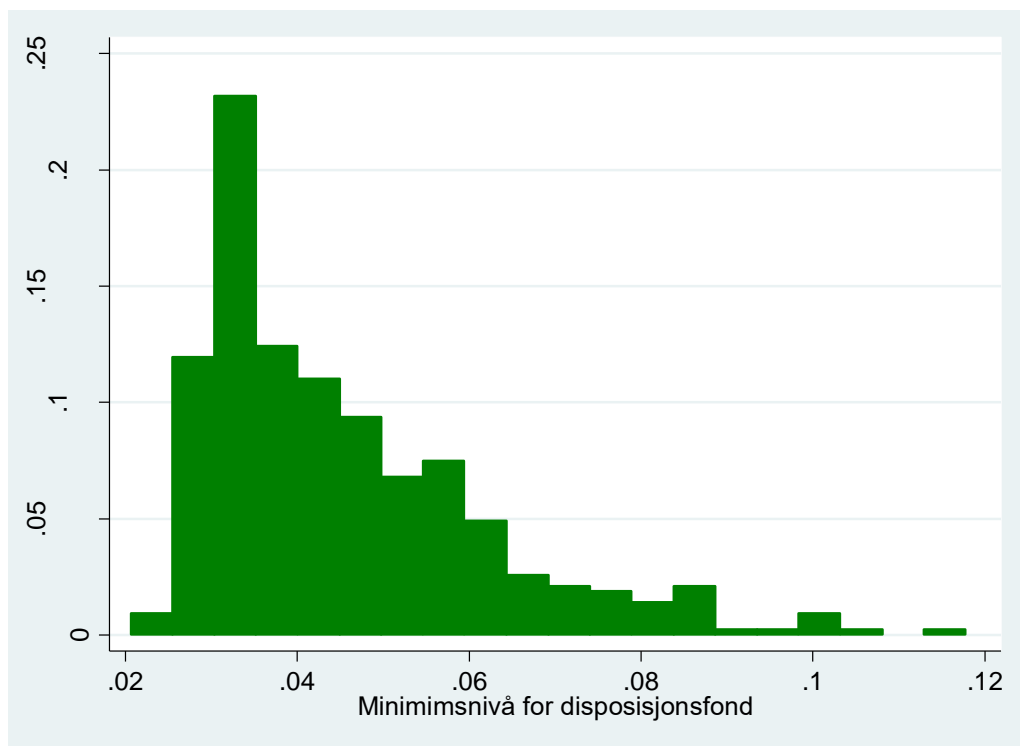
- Sentral anbefaling - Bufferkapitalen må være tilstrekkelig stor for å håndtere midlertidige svingninger
- De største kildene til midlertidige svingninger som ikke automatisk kompenseres gjennom inntektssystemet er:
  - Rentekostnader på gjeld
  - Skatteinntekter
  - Finansinntekter

Resultater fra modellutviklingen (2017 regnskapet)

- 18 % av norske kommuner kan ha et netto driftsresultat på null og samtidig ha en stabil tjenesteproduksjon
  - Andelen reduseres til 10 % dersom en tar hensyn til at noen kommuner har behov for å øke disposisjonsfondet
- 31 % av kommunene får en minimumsanbefaling for langsiktig nivå på netto driftsresultat mellom null og 1¾ prosent mens 51 prosent får et anbefalt minimumsnivå høyere enn 1¾ prosent
- 40 % av kommuner har et forventet netto driftsresultat lavere enn det anbefalte minimumsnivået

Bufferkapital - Anbefalt minimumsnivå på disposisjonsfond - kommuner

- Hvor stort disposisjonsfond relativt til inntekter kommunene bør ha for å kunne ta hånd om en rimelig risiko varierer
  - Analyse viser at 10 prosent av observasjonene over perioden 2006-2017 ga et negative sjokk på kommunens inntekter på 1 550 kr eller mer per innbygger (tilsvarende ca. 1,5 prosents fall)
  - Det som bidrar til økt risiko er: Høy netto **renteeksponert gjeld**, **skatteinntekter** over 90% av landsgjennomsnittet og **høye finansinntekter** relativt til andre inntekter
- 144 kommuner (34%) har i regnskapet for 2017 lavere disposisjonsfond relativt til inntekter enn sitt anbefalte minimumsnivå

Om modellen

- Modellen og anbefalingene om **minimumsnivåer** for netto driftsresultat og disposisjonsfond er basert på hvordan den enkelte kommune har styrt økonomien sin de siste årene
  - Skal modellen være et godt verktøy for den enkelte kommune bør forutsetningene i modellen tilpasses de planer kommunen har framover i tid.
- Modellen bygger på en sentral målsetning om **stabil tjenesteproduksjon**
  - Kommunen må ha tilstrekkelig buffer til å håndtere midlertidige og uventede fall i inntekter eller økte utgifter. Med andre ord nivået på kommunens tjenestetilbud skal kunne videreføres uten å bli påvirket av slike midlertidige svingninger.
  - Nivået på kommunens buffer må avspeile kommunens eksponering for risiko
  - Modellen tar utgangspunktet i siste års nivå på lånegjeld som andel av inntekter og legger til grunn at dette nivået som framtidig stabilt nivå på langsiktig lånegjeld relativt til inntekter. Forutsetningen kan endres i modellen gjennom gradvis opp- eller nedbygging av langsiktig gjeldsnivå.
- Er operasjonalisert i et excel-verktøy som er tilgjengelig for kommuner og fylkeskommuner på abonnement-siden til KS

Det nye økonomistyringsverktøyet sammenlignet med TBUs beregningsopplegg

- Sentrale forskjeller:
  - TBUs anbefaling er basert på en målsetning om formuesbevaring, mens anbefalingene i det nye økonomistyringsverktøyet er basert på et prinsipp om stabil tjenesteproduksjon
  - Modellen som er utviklet i dette prosjektet gir individualiserte anbefalinger til den enkelte kommune og fylkeskommune. TBUs måltall gjelder for kommunesektoren som helhet.
  - TBUs anbefaling er basert på kommunenes konsernnivå, mens økonomistyringsverktøyet gir anbefaling med utgangspunkt i kommunekassetall.
- Likevel viser det seg at de to modellene gir relativt like anbefalinger på makronivå:
  - Mediankommunen anbefales et langsiktig minimumsnivå på netto driftsresultat på 1,8 prosent
  - Medianfylket anbefales et langsiktig minimumsnivå på netto driftsresultat på 4,4 prosent

Introduksjonsarket

1   **Telemarksforsking**

2

3

4 Prognosemodell for anbefalt minimumsnivå på Netto driftsresultat

5

6 Kommunenummer: (tast inn her) **4626** **ØYGARDEN**

7

8 Om modellen

9	Model	15
10	Denne	16
11	disposi	16
12	tilstrek	17
13	komm	18
14	sikt. Et	18
15	Model	19
16	Modell	20
17	1.Lang	21
18	- Netto	21
19	- Gitt a	22
20	- Invesi	22
21	2. Tilst	23
22	- En renteøkning på 2% over fire år. Avkastning på finansformue antas å øke med 1%.	
23	- Fall i finansinntekter og skatteinntekter lik 5-persentilen av slike fall i perioden 2004-2016.	

24

25 Økt rente vil på lengre sikt redusere premieinnbetalingene. Dermed vil økt rente for de aller fleste kommuner kun være et midlertidig sjokk. Vi benytter variabelen "Renteeksponert gjeld" fra KOSTRA for å beregne risiko

26 tilknyttet renteøkning. Denne tar høyde for rentekompensasjonsordninger og skal reflektere hvor stor del av kommunens gjeld som i praksis påvirkes av renteendringer. Den tar ikke høyde for eventuelle langsiktige

27 rentebindinger.

28

29

30 **Det er viktig at du justerer forutsetningene i modellen hvis din kommune ikke planlegger å styre økonomien tilnærmet likt som de siste 5 til 15 årene**

31

32 Modellen tar utgangspunkt i at forholdene mellom inntekter og utgifter og en rekke andre størrelser er lik det de har vært historisk for den enkelte kommune. Dersom du vet at din kommune planlegger å styre økonomien på en

33 annen måte i årene framover enn den har gjort i fortiden er det viktig at du justerer disse faktorene for at modellen skal gi gode og realistiske anbefalinger. I fanen "inputdata" kan du legge inn tall for siste års budsjett og evt.

34 mer langsiktige økonomiplaner. Modellen vil med utgangspunkt i disse beregne modellens sentrale inputvariabler slik at du kan bruke disse til å gjøre skjønnsmessige justeringer i "Modell"-fanen. I denne fanen vises også

35 modellens resultater samt utviklingen i sentrale variabler i modellen. **For å fullt ut forstå resultatene er det lurt å lese forklaringene til høyre i modellfanen. Celler som er gule kan fylles ut av den enkelte kommune.**

36

37 **Ytterligere informasjon og forutsetninger**

38 Modellen har ikke lagt til grunn noe eksplisitt mål om absolutt eller relativ formuesbevaring. Indirekte ligger det imidlertid en forutsetning om «absolutt» formuesbevaring av finanskapitalen. Dersom kommunen har mindre

39 buffer enn minimumsanbefalingen knyttet til å kunne håndtere et gitt risikonivå, vil modellens anbefalte nivå på netto driftsresultat imidlertid tilsvare en økning i finansiell formue.

40

41 Anbefalingen for minimumsnivå på netto driftsresultat legger som utgangspunkt til grunn at kommunens gjeldsandel holdes konstant relativt til kommunens forventede sum inntekter. Dersom kommunen ikke har rom i

Forutsetninger

1 Overordnet om modellen:

2 Dette dokumentet dokumenterer modellen som gir anbefaling om minimumsnivå på netto driftsresultat. For å gjøre anbefalingene operasjonaliserbare er
3 beregningen av anbefalt nivå direkte knyttet til poster i kommunenes «driftsregnskap», «investeringsregnskap» og «balanseregnskap». Dette notatet
4 dokumenterer hvordan anbefalingene er operasjonalisert og hvilke forutsetninger som legges til grunn.

5
6 Modellen bygger på en sentral målsetning om **stabil tjenesteproduksjon**. For å oppnå dette ligger det inne en delmålsetning om at kommunen må ha
7 **tilstrekkelig buffer** til å kunne håndtere et gitt nivå på risiko.

8 Modellen har ikke lagt til grunn noe eksplisitt mål om absolutt eller relativ formuesbevaring. Indirekte ligger det imidlertid en forutsetning om «absolutt»
9 formuesbevaring av finanskapitalen. Dersom kommunen har mindre buffer enn minimumsanbefalingen knyttet til å kunne håndtere et gitt risikonivå, vil
10 modellens anbefalte nivå på netto driftsresultat innebære en økning i finansiell formue.

11 Anbefalingen for minimumsnivå på netto driftsresultat har som utgangspunkt at kommunens gjeld ikke skal øke relativt til kommunens forventede sum
12 inntekter. Dersom kommunen ikke vil kunne nå anbefalingen uten å øke gjelda relativt til inntektene sine anbefales kommunen å justere ned driftsutgifter
13 eller investeringer.

14 Tabellen nedenfor angir korrespondansen mellom forkortelser og regnskapsvariabler. Disse forkortelsene brukes for å angi presise definisjoner i ligningsform
15 av hvordan modellen er bygd opp. I selve excelverktøyet har vi lagt til grunn kommunekassetall.

16 Tabellen nedenfor angir korrespondansen mellom forkortelser og regnskapsvariabler. Disse forkortelsene brukes for å angi presise definisjoner i ligningsform
17 av hvordan modellen er bygd opp. I selve excelverktøyet har vi lagt til grunn kommunekassetall. Modellen tar som utgangspunkt hvordan hver enkelt
18 kommune har styrt økonomien sin. **Dersom en kommune planlegger å styre økonomien annerledes enn den har gjort de siste 5-15 årene er det viktig at**
19 **den enkelte kommune endrer forutsetningene i modellen for at den skal gi relevante anbefalinger.**

Forkortelse	Regnskapsvariabel	KOSTRA-art	Hentet fra
DU	Driftsutgifter fratrukket avskrivninger	B-L18	Driftsregnskap
DI	Driftsinntekter	A	Driftsregnskap
FI	Finansinntekter	L22	Driftsregnskap
I	Realinvesteringer (inkl. avsetninger til investeringer)	A-L2	Investeringsregnskap
<u>NDr</u>	Netto driftsresultat	H	Driftsregnskap
RU	Renteutgifter	L26	Driftsregnskap
<u>Avs_{disp}</u>	Avsetninger til disposisjonsfond	L41	Driftsregnskap

Inputdata

34	Modellvariabel	Modellkode	Definisjon	Kostra 2021	Basert på foreliggende økonomiplan	Historisk gjennomsnitt	
35	Driftsutgifter som andel av driftsinntekter og renteinntekter	Z/(X+Y)	Driftsutgifter fratrukket avskrivninger/ (Driftsinntekter+Renteinntekter, eieruttak og utbytte)	95,0 %		94,8 %	Siste fem år
36	Investeringsinntekter som andel av investeringsutgifter	U/Z	Investeringsutgifter/Driftsutgifter fratrukket avskrivninger	14,5 %		16,2 %	Siste 14 år
37	Avdrag som andel av gjeld	P/U	Investeringsinntekter/Investeringsutgifter	13,2 %		25,6 %	Siste 14 år
38	Forventet avkastning på finansformue	W/S	Avdragsutgifter/Gjeld	2,7 %		2,7 %	Siste år
39	Forventet årlig realvekst i driftsinntekter på lang sikt	Y/R	Renteinntekter, eieruttak og utbytte/Finansformue	1,9 %		2,6 %	Siste fem år
40	Forventet langsiktig prisvekst i kommunesektoren	X(i år)/X(året før)-1	Driftsinntekter (et år)/Driftsutgifter (året før), forventning på lang sikt			1,0 %	
41	Renter på gjeld		Kommunal deflator			2,5 %	Siste fire år
42	Gjeld som andel av driftsinntekter og renteinntekter	V/S	Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter/Gjeld	1,7 %		4,22 %	Forventet neste år
43		S/(X+Y)	Gjeld/(Driftsinntekter+Renteinntekter, eieruttak og utbytte)	115,1 %		Ikke relevant	

Kommunens planlagte økonomi - Brukerveiledning

Modellen er laget for å gi anbefalinger i et langsiktig perspektiv og det er ikke nødvendigvis slik at kommunen vil styre økonomien sin slik den har gjort historisk. Dersom din kommune har økonomiplaner som går fremover i tid kan de planlagte verdiene for modellvariablene over legges inn under og de relevante modellvariablene basert på verdiene regnes automatisk ut over. I modellfanen kan du sette inn disse verdiene istedenfor de historiske gjennomsnittene og få modellens anbefalinger gitt din kommunes planer. Merk KOSTRA-definisjonene av variablene X til T og legg inn tilsvarende tall for hver av variablene. Celler som er gule kan fylles ut av den enkelte kommune.

49	Input	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
50	Driftsinntekter					
51	Renteinntekter, eieruttak og utbytte					
52	Driftsutgifter					
53	Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter					
54	Avdragsutgifter					
55	Investeringsutgifter					
56	Investeringsinntekter					
57	Avskrivninger i driftsregnskapet					
58	Finansformue					
59	Gjeld					

Justerbare forutsetninger – beskrivelse i arkfanen «Modell»

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70

For å se anbefalinger for din kommune, skriv inn kommunenummer i Introduksjonsfanen.

Celler som er grønne kan fylles ut av den enkelte kommune.

Viktig informasjon om resultater og justerbare forutsetninger:

Dette arket viser anbefalte minimumsnivåer på netto driftsresultat, risikojustert netto driftsresultat og disposisjonsfond, samt forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon. Disse bygger på en rekke forutsetninger (se arket Forutsetninger), blant annet at forholdet mellom inntekter og utgifter vil være likt som det har vært de siste fem årene. Forutsetningene er blant annet satt for at kommunen skal opprettholde en stabil tjenesteproduksjon på lang sikt.

Under justerbare forutsetninger kan disse forutsetningene endres dersom du vet at kommunen vil f.eks. måtte investere mer eller mindre relativt til driftsutgiftene enn kommunen har gjort de siste 15 årene i gjennomsnitt. Dette gjøres ved å skrive inn et nytt prosenttall i den aktuelle raden mellom D10 og D19. Resultatene oppdateres automatisk. Ved å fylle inn regnskapstall i henhold til økonomiplaner og budsjetter i fanen "Inputdata" vil du få se hvordan modellvariablene i henhold til disse planene vil se ut. Disse kan veilede deg i å gjøre skjønnsmessige justeringer.

1. Dersom du har lagt inn skjønnsmessig justering brukes disse i modellen.
2. Om du har lagt inn budsjettall i fanen inputdata, men ikke lagt inn skjønnsmessig justering, benyttes tallene i H10-H19 i modellen.
3. Om du hverken har lagt inn skjønnsmessig vurdering eller budsjettall, benyttes historiske gjennomsnitt (E10-E19) i modellen.

Andre bakgrunnsdata for siste år med tilgjengelige regnskaper i KOSTRA finnes også i fanen "Inputdata".

Om investeringer som andel av driftskostnader

Investeringer i en kommune vil variere mye fra år til år. Siden modellens anbefalinger er langsiktige, bør investeringer som andel av driftsutgifter ikke justeres for midlertidige svingninger i investeringer, men kun dersom det planlegges å investere i en gjennomsnittlig høyere eller lavere takt enn de siste 15 årene. Dersom investeringer midlertidig vil være lavere forventes det at differansen settes av i investeringsfond og dersom de midlertidig er høyere forventes det at eksisterende investeringsfond benyttes. Dette for å kunne opprettholde en gjennomsnittlig fast investeringstakt.

Om maksimalt tillatt gjeld som andel av drifts- og renteinntekter

Som default tar modellen utgangspunkt i kommunene ikke kan øke gjelda si som andel av inntektene. Så lenge dette er oppfylt vil kommunene i modellen gjeldsfinansiere investeringene så langt det er mulig og nødvendig. De kan selv justere hvilket gjeldsnivå du ønsker at din kommune skal styre mot på lang sikt ved å endre denne i justerbare forutsetninger celle D18.

Resultater

Alle figurer viser utvikling i henhold til modellen dersom risikojustert minimumsnivå for netto driftsresultat følges og at netto driftsresultat kun benyttes til å finansiere investeringer og bygge opp disposisjonsfond.

Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon

Dette angir hvor stort netto driftsresultat kommunen kan forvente å oppnå dersom den inntekter og kostnader utvikler seg i tråd med benyttede forutsetninger oppgitt av celle C10 til C19. Tallet vises som andel av driftsinntekter. Ved høyere forventet netto driftsresultat enn langsiktig minimumsnivå vil differansen vise seg gjennom at fylkeskommunen akkumulerer mindreforbruk i figuren øverst til venstre.

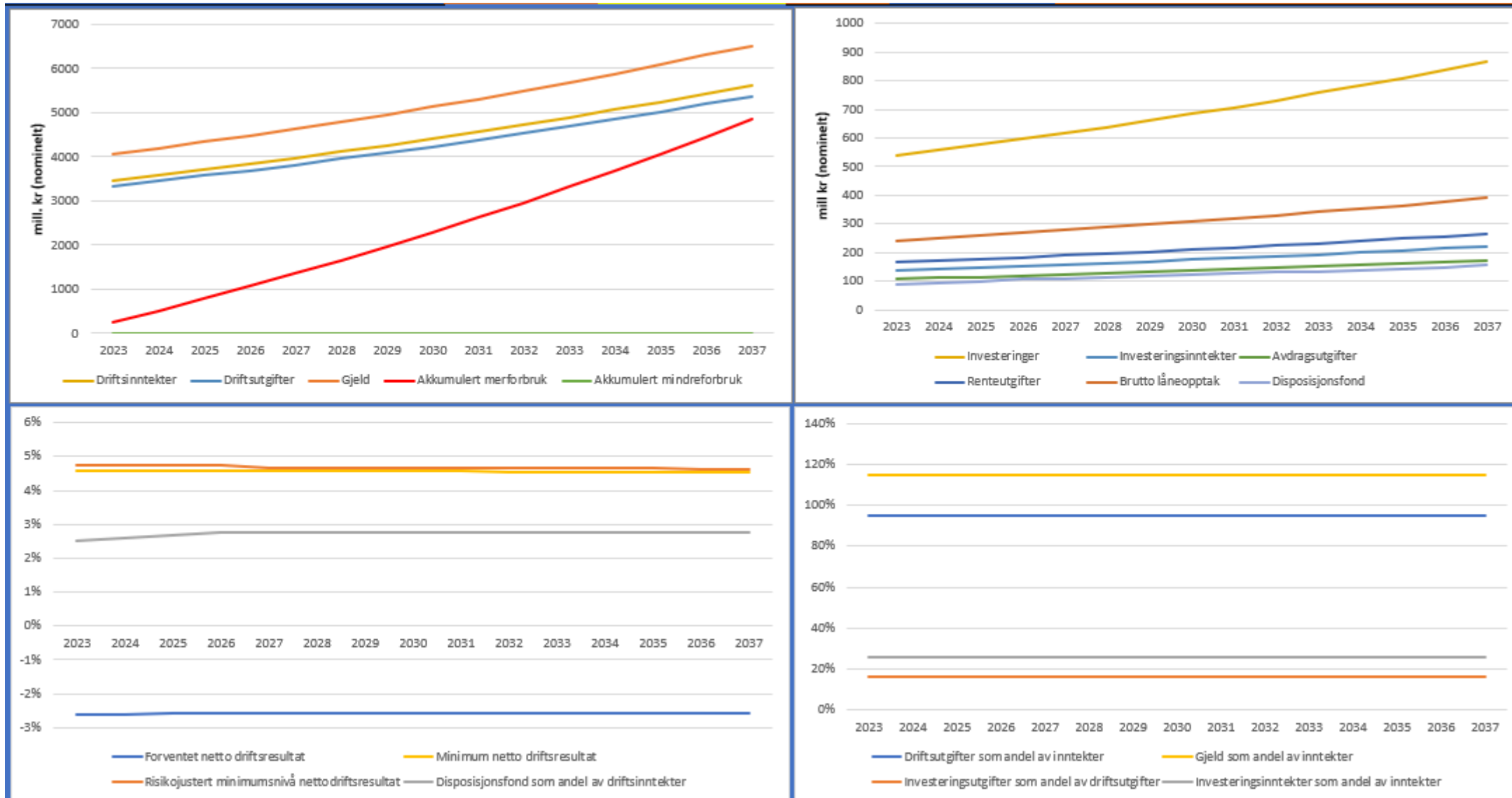
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat

Dette angir det nettodriftsresultatet som er tilstrekkelig til å finansiere kommunens investeringer uten at kommunens gjeld som andel av inntektene øker. Dersom investeringene kan finansieres fullt ut av investeringsinntekter og låneopptak uten at gjelda som andel av kommunens inntekter øker vil dette minimumsnivået være lik null. Dette vil tilsi at kommunen vil ha en gjeldsbelastning som øker i takt med inntektsveksten og må anses som et absolutt minimum for hva som er bærekraftig på lang sikt. Modellen anbefaler ikke at man bør styre mot minimumsnivået, kun at kommunen ikke bør styre mot et netto driftsresultat som er lavere enn dette. Tallet vises som andel av driftsinntekter.

Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere rimelig risiko

Minimumsnivået for disposisjonsfond er basert på den enkelte kommunes risikoprofil. Dersom kommunen har et mindre disposisjonsfond enn det anbefalte nivået bør dette bygges opp gjennom en periode med noe høyere netto driftsresultater og avsetninger til disposisjonsfondet. Dersom deler av disposisjonsfondet er grømerket til andre formål bør modellens anbefalte minimumsnivå komme i tillegg til dette. Dersom kommunen opplever uforutsette inntektsbortfall eller kostnadsøkninger vil et slikt disposisjonsfond i alt bortsett fra de mest ekstreme tilfellene være tilstrekkelig til å dekke opp for det. Dersom deler av disposisjonsfondet benyttes i et år med slike uforutsette inntektsvikt eller kostnadsøkning, anbefales det at disposisjonsfondet bygges opp igjen når kommunen er tilbake til en normal situasjon igjen. Tallet vises som andel av driftsinntekter. Ettersom inntektene til kommunen vokser vil minimumsnivået for disposisjonsfond målt i kroner øke hvert år.

Modellarket har også illustrasjonsdiagrammer

Arkfanene forutsetninger og prognoser

- Forutsetninger:
  - Oppsummerer forutsetningene modellen bygger på, og gir en beskrivelse av beregningsformler for ulike variablene i modellen
- Prognoser:
  - Viser utviklingen i regnskapsstørrelser og nøkkeltall med basis i de forutsetninger som benyttes i modellen.

37	Prognoser							
38								
39		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
40	Driftsinntekter	3350	3467	3588	3714	3844	3979	4118
41	Renteinntekter og utbytte	52	52	52	52	52	52	52
42	Driftsutgifter	3226	3337	3452	3571	3694	3822	3954
43	Renteutgifter	159	165	171	177	183	189	196
44	Avdragsutgifter	103	107	111	115	119	123	127
45	Investeringer	521	539	558	577	597	618	639
46	Investeringsinntekter	133	138	143	147	153	158	163
47	Brutto låneopptak	248	242	251	259	268	278	287
48	Låneopptak ved kun fast gjeldsandel som begrensning	248	242	251	259	268	278	287
49	Gjeld	3915	4050	4190	4334	4484	4639	4799
50	Gjeld som andel av inntekter	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %
51	Forventet netto driftsresultat	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %
52	Minimum netto driftsresultat	4,2 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %
53	Risikojustert minimumsnivå nettodriftsresultat	4,2 %	4,8 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %
54	Disposisjonsfond	82	88	94	100	106	110	113
55	Disposisjonsfond som andel av driftsinntekter	2,5 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
56	Driftsutgifter som andel av inntekter	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %
57	Investeringsinntekter som andel av inntekter	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %
58	Investeringsutgifter som andel av driftsutgifter	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %
59	Avdragsutgifter som andel av gjeld	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %
60	Akkumulert merforbruk		255	518	791	1073	1362	1661
61	Finansformue	2033	2033	2033	2033	2033	2033	2033
62	Akkumulert mindreforbruk		0	0	0	0	0	0

Bruk av modellen – eksempel Øygarden

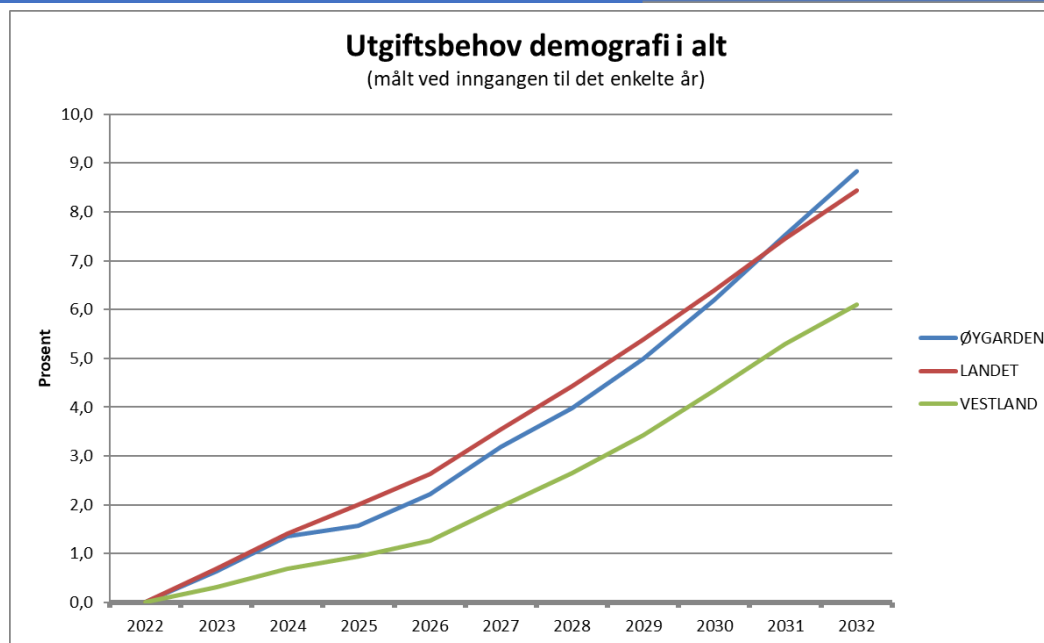
ØYGARDEN		Referanse for utfylling av skjønnsmessig justering						
Justerbare forutsetninger		Benyttet forutsetning	Skjønnsmessig justering	Historiske gjennomsnitt		Kostra 2021	Basert på økonomiplan	Landsgjennomsnitt
10	Driftutgifter som andel av driftsinntekter og renteinntekter	94,8 %		94,8 %	Siste fem år	95,0 %		92,1 %
11	Investeringer som andel av driftsutgifter	16,2 %		16,2 %	Siste 14 år	14,5 %		14,4 %
12	Investeringsinntekter som andel av investeringsutgifter	25,6 %		25,6 %	Siste 14 år	13,2 %		28,6 %
13	Avdrag som andel av gjeld	2,7 %		2,7 %	Siste år	2,7 %		3,9 %
14	Forventet avkastning på finansformue	2,6 %		2,6 %	Siste fem år	1,9 %		3,0 %
15	Forventet rente på gjeld	4,2 %		4,22 %		1,7 %		
16	Forventet langsiktig realvekst i driftsinntekter	1,0 %		1,0 %	Langsiktig forventning			
17	Forventet langsiktig kommunal deflator	2,5 %		2,5 %	Langsiktig forventning			
18	Langsiktig ønsket gjeld som andel av drifts- og renteinntekter	115,1 %		115,1 %	Siste år	115,1 %		107,9 %
19	Andel av gjeld med rente bundet fire år eller lengre	0,0 %		0,0 %				

Resultater

Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	-2,6 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	4,6 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	4,8 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	0,0 %
Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR	-7,4 %

Skjønnsmessig justering realvekst driftsinntekter og deflator– arkfanen «Modell»

		Referanse for utfylling av skjønnsmessig justering						
8 Justerbare forutsetninger		Benyttet forutsetning	Skjønnsmessig justering	Historiske gjennomsnitt		Kostra 2021	Basert på økonomiplan	Landsgjennomsnitt
9								
10	Driftsutgifter som andel av driftsinntekter og renteinntekter	94,8 %		94,8 %	Siste fem år	95,0 %		92,1 %
11	Investeringer som andel av driftsutgifter	16,2 %		16,2 %	Siste 14 år	14,5 %		14,4 %
12	Investeringsinntekter som andel av investeringsutgifter	25,6 %		25,6 %	Siste 14 år	13,2 %		28,6 %
13	Avdrag som andel av gjeld	2,7 %		2,7 %	Siste år	2,7 %		3,9 %
14	Forventet avkastning på finansformue	2,6 %		2,6 %	Siste fem år	1,9 %		3,0 %
15	Forventet rente på gjeld	4,2 %		4,22 %		1,7 %		
16	Forventet langsiktig realvekst i driftsinntekter	1,0 %		1,0 %	Langsiktig forventning			
17	Forventet langsiktig kommunal deflator	2,5 %		2,5 %	Langsiktig forventning			
18	Langsiktig ønsket gjeld som andel av drifts- og renteinntekter	115,1 %		115,1 %	Siste år	115,1 %		107,9 %
19	Andel av gjeld med rente bundet fire år eller lengre	0,0 %		0,0 %				

Endring i prognosene

37	Prognoser									
38										
39		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
40	Driftsinntekter	3350	3467	3588	3714	3844	3979	4118	4262	4411
41	Renteinntekter og utbytte	52	52	52	52	52	52	52	52	52
42	Driftsutgifter	3226	3337	3452	3571	3694	3822	3954	4091	4232
43	Renteutgifter	159	165	171	177	183	189	196	202	209
44	Avdragsutgifter	103	107	111	115	119	123	127	131	136
45	Investeringer	521	539	558	577	597	618	639	661	684
46	Investeringsinntekter	133	138	143	147	153	158	163	169	175
47	Brutto låneopptak	248	242	251	259	268	278	287	297	308
48	Låneopptak ved kun fast gjeldsandel som begrensning	248	242	251	259	268	278	287	297	308
49	Gjeld	3915	4050	4190	4334	4484	4639	4799	4965	5137
50	Gjeld som andel av inntekter	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %	115,1 %
51	Forventet netto driftsresultat	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %	-2,6 %
52	Minimum netto driftsresultat	4,2 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %
53	Risikojustert minimumsnivå nettodriftsresultat	4,2 %	4,8 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,7 %
54	Disposisjonsfond	82	88	94	100	106	110	113	117	121
55	Disposisjonsfond som andel av driftsinntekter	2,5 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
56	Driftsutgifter som andel av inntekter	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %
57	Investeringsinntekter som andel av inntekter	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %	25,6 %
58	Investeringer som andel av driftsutgifter	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %	16,2 %
59	Avdragsutgifter som andel av gjeld	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %
60	Akkumulert merforbruk		255	518	791	1073	1362	1661	1970	2290
61	Finansformue	2033	2033	2033	2033	2033	2033	2033	2033	2033
62	Akkumulert mindreforbruk		0	0	0	0	0	0	0	0

Forklaring

Innlegging av økonomiplan (Inputdata)

<i>Input</i>	<i>Budsjett 2022</i>	<i>Budsjett 2023</i>	<i>Budsjett 2024</i>	<i>Budsjett 2025</i>	<i>Budsjett 2026</i>
Driftsinntekter	3 044 525	3 175 031	3 122 651	3 121 251	3 121 151
Renteinntekter, eieruttak og utbytte	51 500	83 286	83 286	83 286	83 286
Driftsutgifter	3 052 434	3 140 316	3 073 936	3 048 536	3 031 436
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	79 000	152 000	152 000	152 000	152 000
Avdragsutgifter	102 000	111 000	111 000	111 000	111 000
Investeringsutgifter	172 775	153 050	114 400	167 400	181 900
Investeringsinntekter	63 215	56 940	23 100	40 800	61 200
Avskrivinger i driftsregnskapet	140 000	145 000	145 000	145 000	145 000
Finansformue					
Gjeld	3 850 000	3 900 000	3 950 000	4 030 000	4 100 000

Nøkkeltall fra økonomiplan overføres til «Modell» arket, som referanse. Grunnlag for skjønsmessige justeringer

Justerbare forutsetninger				Referanse for utfylling av skjønsmessig justering		
	Benyttet forutsetning	Skjønsmessig justering	Historiske gjennomsnitt	Kostra 2021	Basert på økonomiplan	Landsgjennomsnitt
Driftsutgifter som andel av driftsinntekter og renteinntekter	91,6 %		94,8 % Siste fem år	95,0 %	91,6 %	92,1 %
Investeringer som andel av driftsutgifter	5,4 %		16,2 % Siste 14 år	14,5 %	5,4 %	14,4 %
Investeringsinntekter som andel av investeringsutgifter	31,1 %		25,6 % Siste 14 år	13,2 %	31,1 %	28,6 %
Avdrag som andel av gjeld	2,8 %		2,7 % Siste år	2,7 %	2,8 %	3,9 %
Forventet avkastning på finansformue	2,6 %		2,6 % Siste fem år	1,9 %		3,0 %
Forventet rente på gjeld	3,5 %		4,22 %	1,7 %	3,5 %	
Forventet langsiktig realvekst i driftsinntekter	0,6 %		1,0 % Langsiktig forventning		0,6 %	
Forventet langsiktig kommunal deflator	2,5 %		2,5 % Langsiktig forventning			
Langsiktig ønsket gjeld som andel av drifts- og renteinntekter	127,9 %		115,1 % Siste år	115,1 %	127,9 %	107,9 %
Andel av gjeld med rente bundet fire år eller lengre	0,0 %		0,0 %			

Endring i prognosene fra basismodellen

Prognoser									
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Driftsinntekter	3358	3447	3588	3660	3743	3899	4018	4289	4269
Renteinntekter og utbytte	52	52	52	52	52	52	52	52	52
Driftsutgifter	3205	3200	3299	3300	3504	3822	3934	3899	3938
Renteutgifter	159	165	172	172	183	189	195	208	209
Avdragsutgifter	103	104	105	105	106	108	107	108	106
Investeringer	588	579	578	584	589	698	809	807	884
Investeringsinntekter	152	158	153	157	159	168	162	169	185
Brutto låneopptak	246	249	233	239	268	278	289	293	308
Låneopptak ved kun fast gjeldsandel som begrensning	238	238	242	249	258	278	283	288	308
Gjeld	3782	3797	3815	3837	3861	3890	3921	3956	3994
Gjeld som andel av inntekter	111,6 %	108,7 %	105,9 %	103,3 %	100,9 %	98,6 %	96,4 %	94,4 %	92,4 %
Forventet netto driftsresultat	1,5 %	1,7 %	1,9 %	2,0 %	2,2 %	2,4 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %
Minimum netto driftsresultat	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Risikojustert minimumsnivå nettodriftsresultat	0,0 %	0,8 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
Disposisjonsfond	82	88	93	100	106	109	112	118	129
Disposisjonsfond som andel av driftsinntekter	2,5 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
Driftsutgifter som andel av inntekter	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %	94,8 %
Investeringsinntekter som andel av inntekter	35,6 %	35,6 %	35,6 %	35,6 %	35,6 %	35,6 %	35,6 %	35,6 %	35,6 %
Investeringsutgifter som andel av driftsutgifter	15,2 %	15,2 %	15,2 %	15,2 %	15,2 %	15,2 %	15,2 %	15,2 %	15,2 %
Avdragsutgifter som andel av gjeld	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
Akkumulert merforbruk		250	510	790	1070	1360	1660	1970	2290
Finansformue	2033	2086	2036	2032	2083	2039	2083	2083	2039
Akkumulert mindreforbruk		50	110	170	250	340	450	560	

Endring i minimumsnivå

Fra basismodell

Resultater	
Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	-2,6 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	4,6 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	4,8 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	0,0 %
<i>Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR</i>	<i>-7,4 %</i>

Fra økonomiplan

Resultater	
Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	1,7 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	0,0 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	0,2 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	-2,7 %
<i>Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR</i>	<i>1,5 %</i>

Men modellen påvirkes også av forutsetninger om norsk økonomi

Justerbare forutsetninger

	Benyttet forutsetning	Skjønnsmessig justering	Historiske gjennomsnitt	
Driftsutgifter som andel av driftsinntekter og renteinntekter	91,6 %		94,8 %	Siste fem år
Investeringer som andel av driftsutgifter	5,4 %		16,2 %	Siste 14 år
Investeringsinntekter som andel av investeringsutgifter	31,1 %		25,6 %	Siste 14 år
Avdrag som andel av gjeld	2,8 %		2,7 %	Siste år
Forventet avkastning på finansformue	2,6 %		2,6 %	Siste fem år
Forventet rente på gjeld	4,2 %	4,2 %	4,22 %	
Forventet langsiktig realvekst i driftsinntekter	1,0 %	1,0 %	1,0 %	Langsiktig forventning
Forventet langsiktig kommunal deflator	2,5 %		2,5 %	Langsiktig forventning
Langsiktig ønsket gjeld som andel av drifts- og renteinntekter	127,9 %		115,1 %	Siste år
Andel av gjeld med rente bundet fire år eller lengre	0,0 %		0,0 %	

Endring i minimumsnivå

Fra økonomiplan

Resultater	
Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	1,7 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	0,0 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	0,2 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	-2,7 %
<i>Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR</i>	<i>1,5 %</i>

Fra økonomiplan med endrede forutsetninger realvekst og rente

Resultater	
Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	0,9 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	0,0 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	0,2 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	-3,1 %
<i>Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR</i>	<i>0,8 %</i>

Men hva om kommunen vil investere mer

Justerbare forutsetninger

	Benyttet forutsetning	Skjønnsmessig justering	Historiske gjennomsnitt
Driftsutgifter som andel av driftsinntekter og renteinntekter	91,6 %		94,8 % Siste fem år
Investeringer som andel av driftsutgifter	12,0 %	12,0 %	16,2 % Siste 14 år
Investeringsinntekter som andel av investeringsutgifter	31,1 %		25,6 % Siste 14 år
Avdrag som andel av gjeld	2,8 %		2,7 % Siste år
Forventet avkastning på finansformue	2,6 %		2,6 % Siste fem år
Forventet rente på gjeld	4,2 %	4,2 %	4,22 %
Forventet langsiktig realvekst i driftsinntekter	1,0 %	1,0 %	1,0 % Langsiktig forventning
Forventet langsiktig kommunal deflator	2,5 %		2,5 % Langsiktig forventning
Langsiktig ønsket gjeld som andel av drifts- og renteinntekter	127,9 %		115,1 % Siste år
Andel av gjeld med rente bundet fire år eller lengre	0,0 %		0,0 %

Endring i minimumsnivå

Fra økonomiplan med endrede forutsetninger realvekst og rente

Resultater	
Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	0,9 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	0,0 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	0,2 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	-3,1 %
<i>Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR</i>	<i>0,8 %</i>

Fra økonomiplan med endrede forutsetninger realvekst, rente og investeringsaktivitet

Resultater	
Forventet netto driftsresultat ved stabil tjenesteproduksjon	0,7 %
Langsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat	0,3 %
Minimumsnivå for disposisjonsfond for å håndtere risiko	3,1 %
Kortsiktig minimumsnivå for netto driftsresultat for å bygge opp disposisjonsfond	0,4 %
Årlig endring i gjeld andel av inntekter	0,4 %
<i>Differanse forventet NDR og risikojustertminimumsnivå for NDR</i>	<i>0,3 %</i>

Prognosene fra basismodellen med justert rente, realvekst og investeringsnivå

Prognoser									
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Driftsinntekter	3350	3467	3588	3714	3844	3979	4118	4262	4411
Renteinntekter og utbytte	52	52	52	52	52	52	52	52	52
Driftsutgifter	3116	3223	3335	3450	3569	3692	3819	3951	4088
Renteutgifter	158	164	171	177	184	191	198	206	213
Avdragsutgifter	104	108	112	116	121	125	130	135	140
Investeringer	374	387	400	414	428	443	458	474	491
Investeringsinntekter	116	120	124	129	133	138	142	147	152
Brutto låneopptak	249	258	267	277	287	297	308	319	331
Låneopptak ved kun fast gjeldsandel som begrensning	249	258	267	277	287	297	308	319	331
Gjeld	3915	4065	4221	4381	4548	4720	4898	5082	5273
Gjeld som andel av inntekter	115,1 %	115,5 %	115,9 %	116,3 %	116,7 %	117,1 %	117,5 %	117,8 %	118,1 %
Forventet netto driftsresultat	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %
Minimum netto driftsresultat	0,3 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
Risikojustert minimumsnivå nettodriftsresultat	0,3 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %
Disposisjonsfond	82	88	94	100	106	110	113	117	121
Disposisjonsfond som andel av driftsinntekter	2,5 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
Driftsutgifter som andel av inntekter	91,6 %	91,6 %	91,6 %	91,6 %	91,6 %	91,6 %	91,6 %	91,6 %	91,6 %
Investeringsinntekter som andel av inntekter	31,1 %	31,1 %	31,1 %	31,1 %	31,1 %	31,1 %	31,1 %	31,1 %	31,1 %
Investeringsutgifter som andel av driftsutgifter	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %
Avdragsutgifter som andel av gjeld	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %	2,8 %
Akkumulert merforbruk		0	0	0	0	0	0	0	0
Finansformue	2033	2043	2051	2060	2067	2079	2091	2103	2115
Akkumulert mindreforbruk		9	18	26	34	46	57	69	81

Ulike KS modeller og hvordan disse kan brukes

Sigmund Engdal, Økonominettverk Vestland, 15. november 2022